

3767

उपदेश

203

आदर्श

90

218

204

આદર્શ જૈન

A Picture of An Ideal Jain or a Conqueror.

જૈન કે વિજેતાનું જીવન દર્શાવતું એક રેખાચિત્ર :

અથવા

આવતી કાલનાં તેજસ્વી

જૈનો-વીરો ઘડનાર આજનું એક પ્રાણવાન પુસ્તક.

લેખક: શ્રી. બંસી

સર્વ હક્ક લેખકને સ્વાધીન :

પ્રકાશક :

જૈન સસ્તું સાહિત્ય

પ્રચારક કાર્યાલય

(ગુજરાત) કલોલ.

સુધારા વધારા સહિત

ત્રીજી આવૃત્તિ ઓગસ્ટ ૧૯૨૯

બીજી આવૃત્તિ નવેમ્બર ૧૯૨૮

પ્રથમ આવૃત્તિ એપ્રિલ ૧૯૨૮

કિંમત આઠ આના

મુદ્રણસ્થાન :

આદિત્ય મુદ્રણાલય,

રાયખડ-અમદાવાદ

મુદ્રક :

ગજનન વિ. પાઠક

ઉપદાર

શ્રી.....ને

.....ભેટ !

.

બીજી આવૃત્તિનાં 'આ મુ ખ' માં થી.

‘આદર્શ જૈન’ એટલે સાચા જૈનત્વનું મૂર્ત સ્વરૂપ :
*

આજકાલ સમાજમાં તુચ્છ માન્યતાઓ, વિતંડાવાદ અને ઉપલડીયા વાચનનો દગલો થઇ ગયો છે, તે બીજી તરફ જીવનપ્રવાહ મલિન થઇ રહ્યા છે તેવી પરિસ્થિતિમાં ભાઈશ્રી બંસીની નવયુગ સર્જનવાળી પ્રતિભાશાળી કલમ બહાર આવી છે તે એક પ્રકારની સુંદર વ્યાખ્યા આપે છે.

સાચા જૈનો ઉત્પન્ન કરવા માટેનો આદર્શ જૈન સમાજ સમક્ષ મૂકી ભાઈ બંસીએ તેમાં અનેક ગૂઢ પ્રશ્નો ચર્ચ્યા છે. પ્રત્યેક વાક્યમાં પદેપદે સ્વતંત્રતા, માલિકતા અને ભાવ-ભાષાનો બંધનમૂક્ત પ્રવાહ આ લેખકનાં આત્માની નજીકની કોષ કંદરામાંથી જીવ ! જીવ ! કરતો છૂટ્યો છે. જગત વારસાની સામગ્રી (જૈન ધર્મ)ને સંપ્રદાયના પટારામાંથી બહાર કાઢી છે. પ્રસ્તુત પુસ્તક અલ્પ સંખ્યાવાળા પાનાનું ગણી શકાય છતાં તેમાં રહેલી જૈન આદર્શની સત્ય સૃષ્ટિ ઘણી વિશાળ છે. અનેક ગૂઢ રહસ્યોની ભરપૂર છે. ભાઈ બંસી હજી ઉછરતા યુવક છે. ભવિષ્યનું નવયુગ-સર્જન સંસ્કારી યુવકો દ્વારાજ થવાનું છે તે યુવાવસ્થામાં-નાની વયમાં એમનું ઉંડું નિરીક્ષણ અને સત્ય પર પ્રીતિ એટલાં ભવ્ય છે કે એ ભાઈ ભવિષ્યના સાહિત્ય-સર્જનમાં અગત્યનો હિસ્સો આપી શકશે એ નિર્વિવાદ છે: કૃત્તેહચંદ ઝવેરચંદ શાહ. ભાવનગર

ભૂમિકા

એ ગૌરવશાળી જૈનધર્મની રોશનીમાં ચમકતા એક પ્રતાપી પુરૂષ કહો કે ચેતનગંગાને કાંઠે શીતળ ઝુંપડી બાંધી જીવનના ઝરામાં મસ્તપણે ખેલતા હસતા ને ચોગરદમ ચૈતન્ય વેરતા એક તેજસ્વી મહાવીર-આદર્શ જૈનનું આછું રેખાચિત્ર દોરવાનો આ એક નમ્ર પ્રયાસ છે.

પુસ્તકનાં પૃષ્ઠો ઉઘાડી સૂક્ષ્મ દ્રષ્ટિએ ચિત્રનાં રંગો ઉકેલતાં સહજ સમજી શકાશે કે કેટલાંક અધ-કચરા જાનીઓ (!) આજકાલ અજ્ઞાનવશ માને છે તેવો આ જૈનધર્મ કે તેનો અનુયાયી જૈન નથી જ, પરંતુ સાચો જૈન અને તેનાં ધર્મનાં-જીવનનાં સિદ્ધાંતો અતિ ભવ્ય, અતિ ઉચ્ચ, દિવ્ય, તેજસ્વી ને પ્રતાપ-વંતા છે. અહિંસાના છત્ર નીચે છલખલતા જૈનનાં જીવનના આણુએ આણુમાં શક્તિ ને ચેતનનો થન-થનાટ છે, ચૈતન્યનો એ વહેતો ઝરો છે. ભાવ અને ભાવનામાં, ક્ષેત્ર ને કાળમાં નિરંતર વહેતો ઝરો એજ જૈનની મસ્ત જીંદગી છે. કળા ને કૌશલ્યની ઝર-

હુઆ ત્યાંથી ઝરે છે, શૌર્ય ને પ્રકાશનાં કિરણો!
 ત્યાંથી ફૂટે છે, સાધુતા ને સમતાની શીતળ લલરીઓ
 ત્યાંથી સ્ફુરે છે. મધુરતા ને દિવ્યતાનાં વાયુ વાય છે,
 પવિત્રતા ને ભવ્યતાનો એ ભર્યો ભંડાર છે. ચેતન-
 ભરી શાંતિ ને વીર્યનો ત્યાં અમૃતસંગમ છે, યુદ્ધ-
 -આનંદાન Noble યુદ્ધ અને પરમ્ શાંતિનાં જ્યુગલો
 સજોડે ત્યાંથી સંભળાય છે. અહોનિશ નવનવા યુગનાં,
 નવનવી પળનાં નવીન પાણી પીધને આગળ વધવું,
 આગળને આગળ પ્રયાણ કરવું એ જૈનનું આયુષ્ય
 છે; ને મુક્તિ.....સ્વાતંત્ર્ય એજ જેનું ધ્યેય કે છેદલું
 વિરામસ્થાન છે, તેવા એક વીર પુરુષ...પછી તેને
 આદર્શ જૈન કહો કે આદર્શ પુરુષ કહો.....તેની
 જીવનલીલાનો આ એક નાનકડો ઇતિહાસ છે.

આ ઇતિહાસનો નાયક કોઈ પંથ, વાદ, ગચ્છ,
 કે સંપ્રદાયની દિવાલોમાં ગોંધાનારો મનુષ્ય-ઘેટો નથી.
 પરંતુ જૈન એટલે જીતવું છે જેનો મંત્ર એજ જૈન!
 નિર્બલતાઓ પર 'જય' મેળવનારા એ મહાવીરને
 કૃષ્ણ જ જૈન હોય ! એજ સાચો જૈન હોઈ શકે કે જેને
 જગતની ગમે તેવી પ્રચંડ શક્તિ ડરાવી શકે નહિ કે કોઈ
 પણ સર્વભક્ષી સત્તા પણ જેનાં દોડતાં વીર્યને ખાળી
 શકવા અસમર્થ નિવડે, તેવો પુરુષ ગમે તે જાતિ પાતિમાં
 જન્મ્યો હોય, ગમે તે દેશ કે પ્રાંતમાં એ અવતર્યો

હોય છતાં એ જૈન છે : સાચો જૈન છે : જૈનને કોઈ જાતિ પાતિ સાથે લેવા-દેવા જ ન હોય! એ કોઈ એક જાતિ, પ્રાંત કે દેશનાં સંકુચિત પ્રદેશમાં વસનારી મીલકત નથી...પરંતુ એ તો સમસ્ત વિશ્વમાં-વિશાળ ભાવનાઓનાં રાજ્યમાં વસનારો જ્વલંત ધર્મ છે. જૈન એ કોઈ જાતિ નહિ પણ ધર્મ છે. એ ધર્મને છાંયડે, કે એનાં સિદ્ધાંતને ઓછાએ ઉભા રહી જે સત્ત્વશીલ વ્યક્તિ વિશ્વમાં નવાજ પ્રભાવ. નવા ઓજસ, ને દિવ્યતાઓ સહિત ચેતનભર્યું જીવન જીવે, ને જીવતાં શીખવે તે જૈન છે! ગમે તે ક્ષેત્રમાં કે ગમે તે જાતિમાં એ જન્મ્યો હોય છતાં તેની શક્તિ, સદ્ગુણો ને પ્રતિભાથીજ (ભલે તેણે ‘ જૈન ’ નો ખીલ્લો ડોકે લગાવ્યો નહિ હશે તોય) તે જૈન કહેવાય: અસ્તુ.

આવા જૈનની ચારિત્ર એજ સાચી મુડી હોય, ચારિત્રમાં જ એ સાચી પ્રતિષ્ઠા માને, અને જ્યાં સુધી તેનામાં ચારિત્રનું તેજ ઝળકે છે ત્યાં સુધી તેનો નિજનન્દ આખા જ રહે છે. એનો દિવ્ય આનંદ ‘ ધન ’ અને લૌકિક ‘ આખર ’ બંનેથી પર છે: બંને પર વિજય-શાલી છે. શાસ્ત્રોમાં તેમજ આ પુસ્તકમાં જ્યાં જ્યાં જય શબ્દ વાપર્યો છે ત્યાં ત્યાં તે બાહ્ય જગતમાંના જય ના અર્થમાં નહિ, પણ હૃદયની દુર્બલતાપર જય ના અર્થમાં વપરાયો છે. જેમકે રાણો પ્રતાપ બાહ્ય યુદ્ધમાં તો

જીત્યો નહોતો, - ઉલટું તેને નાસવું ભાગવું પડ્યું હતું અને વનવગડાઓમાં-જંગલોમાં ચીંથરેહાલ દશામાં રહેવું પડ્યું હતું. છતાં તે 'જૈન' હતો. કારણ કે તેણે હૃદયના દૌર્બલ્ય પર જય મેળવ્યો હતો. શુંદગીની તુચ્છ સગવડો, જાહોજલાલી, લોકોમાં માનપાનઃ ઈત્યાદિ વસ્તુઓ તરફ પૂઠ કરી પોતાના 'ગૌરવ' ને જ વળગી રહેવું.-હરકોઈ ભોગે પોતાના સ્વાભિમાન-સ્વગૌરવને લેશમાત્ર નિસ્તેજ ન કરતાં, મરતાં સુધી આત્મગૌરવને વળગી રહેવું એ જ સાચો જય છે, એ જ વીરતા છે, એ જ મરદાઈ છે, એજ ક્ષત્રીયવટ છે, એજ દૈવત્વ કે દિવ્યતા છે. અંતરની જીત, એજ સાચી જીત છે. બાકી કેવળ બાહ્ય જીતને પ્રશંસનારા મનુષ્યો માત્ર આત્મઘાતી બાળ-જીવો છે: 'પ્રમત્ત' આત્માઓ છે. અપ્રમત્ત આત્મા-'જૈન' તો કદીય બાહ્ય પરાજય વખતે શિર ઝુકાવે નહિ, તેમ જ બાહ્ય જીત પ્રસંગે પુલાય પણ નહિ: બંને પ્રસંગે જૈન પોતાના 'નિઝનંદમાં' 'સ્થિર' રહે. 'ઝુકી જવું' અને 'પુલાવું' એ બંને પ્રકારની 'કમજોરી'ઓ પર 'જય' મેળવવો એજ જૈનનું-અપ્રમત્તનું દિવ્ય લક્ષણ! આ 'વિજિગીષા' કહો, કે આ અપ્રમત્તભાવ જીવનના નહાના-મ્હોટા-દરેક પ્રસંગમાં-ખાનગી જીવનમાં તેમજ જાહેર જીવનમાં-ક્રિયા કરવા વખતે તેમ જ પ્રતિક્રિયા કરવા સમયે તેમજ વિચાર

કરવામાં પણ-આખાદ ચાલુ રાખવો એજ 'જૈન' નો 'અભ્યાસ' હોય- 'પુરુષાર્થ' હોય- 'તપ' હોય ! એજ જૈનનું તેજસ્વી જીવન: અને એજ એ વિજેતાનું જ્વલંત જીવન છે! વિશેષ તો આ પુસ્તકની અંદરનાં પૃથો કહેશે.

*

*

*

ઉપરોક્ત આશયથી લખાયેલા આ નાનકડા પુસ્તકની ટુંક સમયમાં સુધારા વધારા સહિત પ્રગટ થતી આ ત્રીજી આવૃત્તિ આજે વાંચકોના હાથમાં ધરતાં મને અતિ આનંદ થાય છે. હર્ષ એટલા માટે કે જૈન સમાજે 'આદર્શ જૈન' ને એકી અવાજે સાદર વધાવી લઇ વર્તમાનકાળે પ્રગટ થતાં જૈન સાહિત્યમાં તેને ઉચ્ચ સ્થાન આપી નૂતન સમાજનાં સર્જનકાર્યમાં આવા સાહિત્યની ઉપયોગીતા સ્વીકારી અનેક સુવિચારકોને આ માર્ગે વિચાર કરવા પ્રેર્યા છે: જે મને પરિણામે મહારા કાર્યમાં અત્યંત પ્રોત્સાહન કર્તા નિવડ્યું છે.

એ પ્રોત્સાહનના પૂરમાં પોતાનાં અમુલ્ય સમયનો ભોગ આપી આ નવી આવૃત્તિમાં હૃદયનાં પૂર્ણ સ્નેહાળ-ભાવથી 'આમુખ' લખી આપનાર મુરખી શ્રી દુર્લભજીભાઈ ત્રીભોવનદાસ ઝવેરીનો હું ઋણી છું, તથા જૈન સમાજનાં પ્રાય: દરેક શીરકાના આચાર્યો, મુનિવરો તથા આગેવાન પુરુષોએ, તેમજ પત્રકારોએ પણ મહારા આ

નહાના કાર્યને સપ્રેમ વધાવી લઈ મને જે નયું બળ
આપ્યું છે તે માટે સૌનો આભાર માનવાની આ
નત્ર તક લઉં છું.

આશા છે કે આજનો જૈનસમાજ આ
પુસ્તકના સ્થિર વાંચન, મનન ને સક્રિય ભાવ-
નાબળથી પોતાનાં વર્તમાન ‘દૌષ્ણદ્ય’ ની
કાંચળી દૂર કરી જગતનાં તાપ્તા પર ઔર
તેજથી-પ્રકાશથી ઝળહળી ઉઠશે :

અને જૈન ધર્મને

વિશ્વવ્યાપી ધર્મ

બનાવશે ! અસ્તુ : *

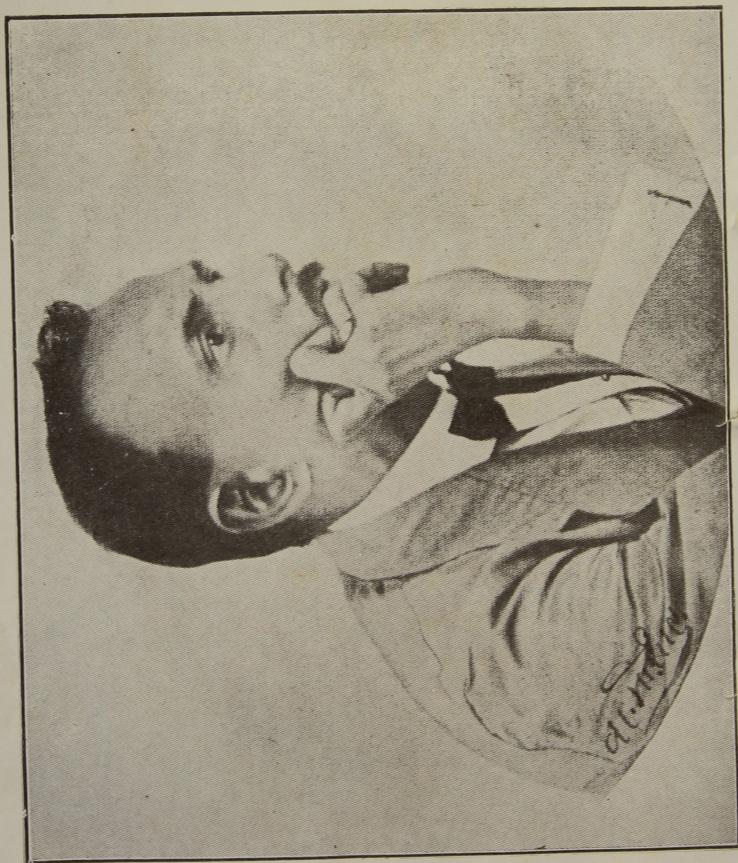
માઉન્ટ આબુ.

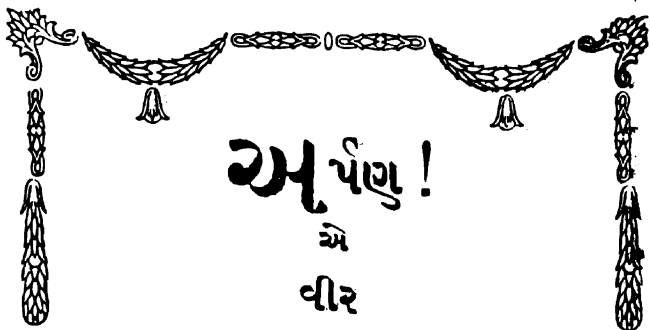
૧૫—૭—૨૯

}

--લેખક.

આ પુસ્તકનું હિંદી ભાષાંતર પ્રગટ થઈ ચૂક્યું છે :

અર્પણ !

એ

વીર

વાડીલાલજીને !

જે પુરૂષનાં પ્રબળ વિચારોની વાડીમાંથી અનેક 'દાસો'-
ના ગુલામો ખીલ્યાં છે.

*

ચીંચી કરતી ચૌદ લાખ ચકલીઓની સૃષ્ટિમાં
'શક્તિ' અને 'જીવન' નો સચાર કરાવવા જન્મીનાં
સુંદરમાં સુંદર વર્ષો જોણે નિઃસ્વાર્થલાભે સેવામાં હોમ્યા છે :

*

વર્તમાન જૈનસમાજનાં ખૂણે-ખૂણામાં ડેરા નાંખી
પડેલી નિર્બળતા, કાયરતા, લીરતા, પામરતા, અને
સંકુચિતતા સામે સૂસવાટા કરતી દાદયોળ આગ જેના
અંતરમાંથી વહી કેટલાંયના જીવનમાં અદૃશ્ય રીતે પ્રાણ
પૂરી શકી છે.

*

જૈન તત્ત્વજ્ઞાન અને 'ધર્મ' ને વાયડો બનાવી,
અહિંસાને અલડાવી સમાજનાં 'દૈવત્વ' ને નીચોવી
રહેલાં અધકચરા ઉપદેશકો વક્તાઓ, લેખકો ને 'સમકિત'.

નાં ખાં-હંતરદારો સામે જોણે ખેહદ નિહરતાપૂર્વક
 અવિરત ઉત્સાહે ખોતાની જાંદગીનું યુદ્ધ-મીશન રપ, રપ
 વર્ષો સુધી સતત ચાલુ રાખી ‘મહારો સમાજ ક્યારે પ્રાણુવાન,
 -ચેતનવાંતો અને અને મહારો ધર્મ તેની પ્રાચીન દિવ્યતાથી
 ક્યારે ઝળહળી ઉઠે ?’ ની લગનીમાં તન, મન અને ધનનો
 ભોગ આપતાં આપતાં અનેક રાત્રિનાં અખંડ ઉન્નતગરાઓ
 જોણે સેવેલાં છે.....

એ,

આ શુદ્ધ સમાજમાં
 અકસ્માતે ઉતરી પડેલા
 વિજળીનાં ચમકારા કરતાં
 વીર વાડીલાલ

કે

જેનાં ધગધગતા વિચારોના પ્રચંડ મોજાંઓ નીચે
 બળકતા જેવી સરળ દિલની-પાતાળ ફેડીને ઝરતી એક
 અવિરત સુકુમારતાની ગુપ્ત-ગંગા વહે છે.

તે

‘નમ્ર સત્ય’ ના પૂજારી
 અને Neo Jainism નવસર્જનના દેવમેદષ્ટા
 શ્રી. વા. મો. શાહના

ધબકતા
 લોહીને
 સપ્તેમ
 સમર્પણ !

—ખંસી.

આમુખ

નવયુગના જૈન સાહિત્ય-મંદિરે ગૌરવભરી સાથે અનેકનાં આશીર્વાદ સાથે પ્રવેશ કરતું, સાચા તેજસ્વી જૈન અને ઉજ્જવલ 'જૈનત્વ' ની રોશનીનાં પ્રતિનિધિ સ્વરૂપ આ ચૈતન્યભર્યું 'આદર્શ જૈન' પુસ્તક વાંચી કયા જૈનના અંતરમાં આશાના અમી નહિ ઉભરાય? નિરાશ હોવાની એ પ્રખળ આશા છે. આંસુભર્યા દિલમાં આનંદનાં ઉભરા લાવનાર એ ચેતનશક્તિ છે. પ્રાયઃ ભુલાઈ ગયેલા અને કાંધુક અભ્યાસ વિના અવળી રીતે સમજાયેલા 'જૈનધર્મ' ને ખરી રીતે સમજવાની આ એક સાચી ચાવી છે. સાચા ને બહાદુર જૈનો ધડનારી આ અદ્ભુત એરણ છે. અહો ! દિન પ્રતિદિન કંગાળ અને માંવકાંકલા બની રહેલા જૈનોને જાગૃત કરી 'જીવન' ના પાણી પાછને જીંભાડનાર એ મહા સંજીવની છે. 'આદર્શ જૈન' એ ખરેખર બંસીના નાદોથી રણકી રહેલા એક અમૃત-ઝાલર છે.

આજનાં જૈનો એ ઝાલરને સાંભળીને સમજતા શીખે, અને તેનાં સૂરોની શક્તિને પોતાનાં અંતરમાં પધરાવી શક્તિને પોતાનું કામ કરવા દે તો આવતી

કાલનો આપણો દિવસ ધન્ય છે; આવતી કાલનો જૈન-કાલ સૌરભભર્યો ઉતરે, આવતી કાલનો જૈન ધર્મ અનેક પ્રકારનાં તેજોથી ઝળહળા ઉઠે, અને જગતમાં ‘ જૈન ધર્મ ’ ની પુનઃ ધરે ધરે પ્રતિષ્ઠા થાય; એ દિન ક્યારે પ્રભુ કે જૈનો આવા આદર્શ જૈનો બને ? કે એનાં સૂરો સાંભળીને ‘ આદર્શ જૈન ’ બનવા તલપે ?

ખળખળ વહેતી કોઈ સરિતાના એકાંત કાંઠે, વસ્તીના વિષમય વાતાવરણથી વેગળા, પ્રાતઃકાલની પવિત્ર પવન લહરીઓ વચ્ચે પ્રકૃતિએ પ્રેમપૂર્વક પાથરેલા હરિયાળા ગાલીચા પર ઉભા રહી મસ્ત ચહેરે મનમોહક મોરલી બજાવતા એ કૃષ્ણચંદ્ર-મુરલીધરનાં દર્શન, ઓ વાંચનાર ! તમને ક્યાં છે ? એ મોરલીમાં કોણ કોણ મુગ્ધ નથી બન્યું ? પોઢેલા ચેતન્યને ચેતવતા એ સૂરો આગળ કોણ કોણ નાચ્યું નહિ હોય ? એ ‘ મીઠો નાદ ’ કેટકેટલી ગોપગોપીઓ, મૃગલા ને સર્પો, પ્રાણીઓ, વૃક્ષો ને ઝાડો, જળ ને જમીનને ડોલાવી રહ્યાં હશે ! એ અપૂર્વ અવસરોનાં લ્હાવા લેવા હું ભાગ્યશાળી થયો નથી, એ કૃષ્ણની મનમોહક મુરલીનાં સૂરો સાંભળવા કે એ મધુરાં દસ્યો નજરે નિહાળવા બાવો બન્યો હોત તો આપણાં ‘ બંસી ’ ના એકી અવાજે

આદર પામેલા આ ‘આદર્શ’ જૈન’ ના સુરવરોથી
મસ્ત બનતા બાવાઓ અને બાવાઓના ભક્તો પર
થતી અસર હું આબેહુબ સમજવી શકત !

એ સંગીતનાં મધુર આલાપો ઝીલનારા આજે
શુદ્ધ કાનો ય ક્યાં છે ? વસંતને જીવનમાં પધરાવનારા
જૈનો-મનુષ્યો ક્યાં છે ? આજે તો સર્વત્ર પાનખર
રૂતુનાં પૂજન ચાલે છે. લીલવણી બળી જતાં સુક-
વણીની આરાધના મંડાણી છે. રસનાં સાગરો સૂકાઈ
જતાં અધ્યાત્મને નામે અરસિકતાનાં ખારા જલ
પીવાય છે; જીવન મ્હાણવાની ‘કળા’ ય આજે
લુપ્ત થઈ છે. જીવન જીવવાની પરવા ય ઓછી થઈ
છે. મરવાને વાંકે જેમ તેમ જીવી નાખવાની મહેર-
બાની જ માત્ર આજ તખ્તેનશીન છે ! તેવા સમયે
ભાઈ બંસી પોતાના મધુર સૂરથી સંભળાવે છે :
વાડાઓ—સંપ્રદાયોના વાડામાં પુરાયલા પાડાઓની
પીઠ પર ચાણુક લગાવી આવી ભાવસૂચક તીણી
ચેતવણી આપે છે કે:—

‘પોંજરામાં પૂરાયલા પરવશ પંખીઓ,
પાંખોની શક્તિ ગુમાવશે તો શા હાલ થશે ?
જૈનો વનરાજ હોય તો તેને બંધન શા ?
બંધન તો ‘ઘેટાં’ ઓને—જ’જીરો તો
ગુલામોને હોય !

*

*

*

પ્રભાતીયાની નોખતોનાં નગારાં ગડગડી ગયાં
છતાં યુવાખી નિદ્રામાં આસોટતા અનેક પ્રમાદીઓને
'અંસી' નાં નાદે 'આદર્શ'ના તરફ દોડતાં કયો
છે, કે જાગો ! જાગો ! જૈનો ! જાગો !!

અંસીના સૂરો એક પછી એક વિચારપૂર્વક
સાંભળવા જેવાં છે:—'જૈનોનું જીવન એક લાંબી
લડાઈ જેવું છે' આ શબ્દ શું પાઠ આપે છે ?
એ જ કે લડાઈથી લડકતા આજનાં જૈનોએ હજી
અહુ જાણવાનું રહે છે કે લડાઈ ને જૈન ભિન્ન નથી;
જીવન ને જૈન જીવન નથી. તેમજ લડાઈ ને જીવન
એક જ સ્વરૂપ છે. તેથી જૈન અને લડાઈ;
Struggle & Jaintwa બન્ને સાથે જ વિચર-
નારા સહચારીઓ છે. આ દર્શાવી પ્રગતિનાં પંથે
પડેલા પ્રવાસીઓનો સાથ શોધી આપી 'અંસી' ની
કક્ષમ સાચું 'જૈન-જીવન' જીવવાનાં અમૂલ્ય પાઠો
પઢાવી, સંગઠન-સંગ્રામ માટે સૌને 'તંદુરસ્ત યોદ્ધાની
તાજગી' બક્ષી ખાસ કરી યુવાનોને ઉશ્કેરે છે-
જીવનનાં નૂર ઝલકાવવા નવયુવકોને અનેકવિધ તે પ્રેરણા
કરે છે !

આવા આવા અનેક મનહર દરયો આ પુસ્તક-
માંથી જોવા હું તો ભાગ્યશાળી થયો છું. ભાઈ 'અંસી'-
એ દુર્લભ મનાતું તેને સુલભ કરી સમજાવ્યું છે,
ગુન્ય-હૃદયો શુષ્ક મનુષ્યોમાં પણ ભવ્ય ભાવના-
ઓનાં ઉછાળા લેવરાવ્યા છે : એ કહે છે:—

અખૂટ શ્રદ્ધા અને અનંત ધૈર્યથી,
રહાનુભૂતિ ને વિશાળ દૃષ્ટિથી
જગત પર હું પગલાં પાડીશ :

નિરાશાના નિશ્વાસોથી નાસીપાસ થયેલા મનુ-
ષ્યોમાં ' આદર્શ ' ની ' માત્રાઓ ' થી ઊવરાસા
નવું જોશ આપ્યું છે; વળી:—

હું હસીશ, જગતને હસાવીશ,
હસાવી સૌને આરામ આપીશ,
આત્માની પ્રસન્નતા ચીરકાળ ખીલતી રાખી
એ શીતલતાને આરે સૌને વિશ્રામ આપીશ.

કુટુંબ કિચ્ચડમાં ખૂંચી ગયેલાઓને ' બંસી ' ના
સૂરોએ અદ્ભુત જાદુથી જાગૃત કર્યા છે. અરે !
ખચાવ્યા છે, શાન આણી છે. સમજાવ્યા છે કે:—

જૈન સંસારી છતાં
અસંસારી જેવો રહી શકે છે,
અસંસારી થઈને ય
સંસારીનાં સુંદર તત્વો સમજે છે,
અને સંસારમાં એ સ્વર્ગ સર્જી શકે છે :

ઉપરાંત લેખકે પોતાની લાક્ષણિક શૈલી અને
પ્રાણવાન ભાષામાં અનેક પ્રકારનાં નવનવિન વિચારોનાં
તણુગા વેરી, શૌર્યભર્યા સુરોથી ' દયા '—અને

‘ અહિંસા ’ ને નામે ધર કરી બેઠેલી ‘ ડરપોકતા ’ ને દૂર કરવા સૂચવ્યું છે. લેખકે ખરેખર આ યુગનાં અનુકૂળ અવાજે, યુગધર્મને લક્ષમાં રાખી, જૈનત્વનું સાચું નૂર શેમાં છે તેનો અભ્યાસ કરી આ ‘ મૂડદાલ ’ સમાજમાં ચૈતન્ય પ્રગટાવવા પગલાં ભર્યાં છે, પ્રાપ્ત પ્રસંગને પીઠ જઈ-જીરવી લઈ સુખદુઃખમાં મનની સમતોલ-વૃત્તિ સાચવવાનાં આદર્શો સીંચી ‘ પોચા વણીકો ’ ને પુરુષસિંહ બનવા પ્રેર્યા છે.

આત્માને પરમાત્મ પદ પર સ્થાપવાનો-અનાવવાનો વીર બોધપાઠ પદે પદે આપ્યો છે-હવે કેટલાં જાગ્યશાળી જૈનો આ સુર સાંભળશે ?

*

*

*

જૈન ધર્મ એ તો સારાય વિશ્વની મિલકત છે. કોઈ સંપ્રદાય કે ટોળાંની-ગચ્છની નહિ! જે કોઈ વીર-‘ જૈનત્વ ’ ને વરે તે જ જૈન...એવું વિશાળ સુચન કરતાં આ પુસ્તકની દરેક દરેક લીટી, આ કટોકટીનાં મામલામાં સાંપ્રદાયિક કુપમંડૂક ને ઝેરી પ્રવૃત્તિઓ ઘંભીરને સૌ કોઈએ-જૈનોએ મનન કરવા જેવી છે.

આ પુસ્તકમાં, આશા પ્રેરતા યુવાન લેખકે પદે પદે જૈનત્વને ‘ વીરતા ’ માં પરિણામી જૈન જાતિને તેની પૂરાણી રાજપૂતિનું કળાપૂર્વક ભાન કરાવ્યું છે, અને ‘ ક્ષાન્તિ ’ નાં કાળે ધરમાં ભરાઈ રહીને રક્ષણ

શોધવાને બદલે, ‘ મનુષ્યત્વ ’ કે ‘ જૈનત્વ ’ ને લક્ષણ કરી રહેલાં સામાજિક કટુ બંધનો અને સડેલી રૂઢીઓને નિમૂંળ કરવા બળ પ્રેર્યું છે. તથા ગુણાઃ પૂજા સ્થાનમ્ ન ચ લિંગમ્ ન ચ વયઃ એ કિવદંતી સાક્ષાત્ સાબીત કરી બતાવી છે.

અંતમાં ઉત્સાહી લેખક ભાઈ ‘ બંસી ’ નાં સુસ્વરો સમાજના કાને પડે અને વર્તમાન સમાજ સાંભળીને એ સૂરો હૃદયના તાર સાથે મિલાવે ! એ ભાવના સાથે લેખકનાં સફળ પ્રયાસ માટે અંતઃકરણપૂર્વક અભિનંદન આપું છું.

જૈપૂર }
અસાડ સુદી ૨ } દુર્લભજી ત્રી. ઝવેરી.

અમદાવાદમાં આ પુસ્તક મળવાનું ઠેકાણું :—

વાડીલાલ કાકુભાઈ સંઘવી

સારંગપુર : તળાયાની પોળ.

વાંચનારને !

સુભાગ્યશાળી આત્મસ્વરૂપ !

આપ આ પુસ્તકને ' ગમે તેમ ' જલ્દી જલ્દી
વાંચીને પૂરું ન કરશો : પરંતુ પુસ્તકના
ભાવો, ભાવનાઓ ને વિચારો ખારિકા-
મથી સમજવા પ્રયત્ન કરશો જ,
એમ લેખક ચાહે છે : બની શકે
તેટલી ખૂબ શાંતિ ને ધીરજ
પૂર્વક પુસ્તકનું હૃદય પારખવા
કાળજી રાખશો : રે ! આપ
મનનપૂર્વક વાંચજો : આટલું
કરશો તોય પોતાની
પર આપનો ઓછો
ઉપકાર નહિ
થાય....!

ॐ अहम्

આદર્શ જૈન

શાંતિ ! શાંતિ !

સકળ વિશ્વની શાંતિના ચાહેક,
અય ચેતનભરી શાંતિના શાશ્વત્ દૂત !
પ્રભાતના ખીલતા કમળ,
જીવનપ્રતિભાના પૂજારીઓની
ભક્તિના ઓ અધિકારી પુરૂષ !
નવજીવનનું મધુર ગાન લલકારનાર
પ્યારા સનાતન સંગીતશાસ્ત્રી !
સ્વાગતમ્ ! સ્વાગતમ્ !

*

*

*

ક્ષાત્રધર્મની ગરવી ગીતા સુણાવનાર,
 દિલદિલમાં દીપક ચેતાવનાર,
 આનંદની લહેરો સ્ફુરાવનાર,
 અજ્ઞાન નિદ્રામાંથી જગાડનારી
 ઓ પ્રેમજી જ્યોત !

* * *

વીરયુગના પ્રધાન પુરૂષ-

મેરૂને ડોલાવનાર મહાવીરના સુપુત્ર !
 મોક્ષમાર્ગના પ્રવાસી
 પવિત્ર ને મોહક પ્રતાપવંતા પુરૂષ !

* * *

સીરૂ ને નિર્બળ બનેલા

આળા ને ઠીંગણો થયેલા
 નિસ્તેજ ને બડબડાટભયો
 સમાજ, રાષ્ટ્ર ને વિશ્વમાં
 નવચેતનની, નવઆદર્શની ગંગા વહેવડાવનાર
 અય ! અખતર સજીને નિકળેલા
 અલમસ્ત બહાદુર ચોદ્ધા ! જૈન :

* * *

ઓ મધુરતાની મીઠી મૂર્તિ,
માનવતાના આદર્શ પ્રતિનિધિ,
જૈન સંસ્કૃતિના શ્રેષ્ઠ તત્વોનો સમુચ્ચય
ભાગ્યશાળી નરોત્તમ !

* * *

ઐવનનાં આકરા આદર્શોં
સેવનારા ઓ જખરા ઉપાસક !
ઉગ્ર તપશ્ચર્યા ને યાતનાઓ
વેઠનારા કાળજૂના યોગેશ્વર :
સ્વગૌરવની પરમ જ્યોતિ,
ચેતનવંત શિખાઓથી જ્વલંત
સ્વાતંત્ર્યની સાક્ષાત મૂર્તિ,
ઓ દુનિયાના દિલારામ !

* * *

નિજનંદમાં મસ્ત ઓ ગુલાબ !
સિંહણુદ્ધને જીરવનાર કનકપાત્ર,
કૂંકાડા ભારતા વિષધરોને
શાંત કરનાર અય બાહોશ જાદુગર !

* * *

‘ જયશક્તિ ’ નાં પ્રચંડ સૂસવાટથી

Wall-દિવાલોને તોડતી હવા !

સાદર્યબાગના ચતુર માળી,

વિશ્વધર્મોનું પવિત્ર મંદિર.

*

*

*

નવપ્રભાત શા શાંત ને મોહલયો

તાજ ખુશનુમા એ પુષ્પ,

ચારિત્રની મોહકતા પાથરનાર

વાસનાને જીતવા નિકળેલા શૂરા સૈનિક !

સંકટોને વીંધી દોડનારા

અનંત જળના ધણી—

સિદ્ધશીલાના એ ઉમેદવાર,

પ્રસન્ન ચહેરાનાં તેજસ્વી વીરઃ આદર્શ જૈન !

*

*

*

સુખુર કર !

જરા શાંતિ ધર !

શાંતિ ! વીરા શાંતિ ! જરા થોણી જા !

તારી યશગાથા ગાવા દે !

આ પ્રતાપી ને પ્રેરણાદાયી ‘ જય ’યુક્ત

જીવનમાંથી તેજ સોને પીવા દે !

સૃષ્ટિનાં હૃદયમાં
 નવો પ્રાણ ફૂંકાવા દે !
 જીવનખંડેરોમાં પડેલાંઓને
 સાચા જીવનની કળા શીખવા દે ! ખીલવવા દે !
 અજ્ઞાનસાગરમાં ડુબતાં જનોને
 તરતી નૌકા પર ચડવા દે !
 જીવનનાં ઉન્નત પગથાર પર
 ચડતાં યાત્રિકોનું યાત્રાધામ શોધવા દે !
 તારી અલૌકિક શાંતિમાં
 જીવનનો બધો થાક ઉતરવા દે !
 કળાવિહીન કંગાળોને
 જીવનકળાથી સમૃદ્ધ થવા દે !
 એ ખીલતા પ્રભાતનાં રંગોથી
 રાત્રિના અંધારા ઉલેચવા દે !
 સંસ્કૃતિ (Culture) નાં રૂંધાતા માર્ગને
 અનંતશક્તિથી સાફ કરવા દે !
 માનવતાનાં દિવ્ય આર્ષદર્શન
 પ્રત્યક્ષ કરવા અંખનારને સંતોષવા દે !
 શૂરવીરોનાં ક્ષાત્રતેજ સાથે
 અહિંસાનાં અમૃતસંગમ જોવા દે !

‘અધ્યાત્મ’ની ઠગારી છાયાને સ્થાને
 સાચા સંયમ ને ચેતનના તણુખા ઝરવા દે !
 વિશ્વનાં ક્ષુદ્ર મોહ ને વિખવાદો બદલે
 સુધાનું સિંચન બસ ! થવા દે ! થવા દે !

*

*

*

સખુર કર, વીરા !

સખુર કર જરા !

દુનિયાની તું અમર આશા છે:

ઉભો રહે ! વીર, હું તને દોરી લઉં ?

હૃદયના કાચ પર આસ્તેથી ઉતારી લઉં.

હા....હા....ઉતારું છું....પણ....

પણ, આ તેજ ને પવિત્રતા આગળ

કલમનાં ગર્વ ગળી જાય છે:

પવિત્રતાના હીમાળા પાસે

વિચારોનાં પુદ્ગલ ઠરી જાય છે:

પ્રિય પુરૂષ ! આદર્શ વીર ! સાચા જૈન:

તારા પવિત્ર ઉરમાંથી—

હૃદયના પવિત્ર કેાણુમાંથી

આ પીંછીને—કલમને ય

યશના આશીર્વાદ આપ ! વીરા !

*

*

*

ઓ ! અનંતની મુસાફરીએ નીકળેલા

ફાળ ભરતાં કેસરી સ્વાર ! સખૂરી પકડ !

આ કેસરીની કેશવાળી

જરા ઢીલી પકડ !

તાંડે આ રમ્ય ને મનહર

ચિત્ર મને ચિત્તરવા દે ! ચિતરવા દે :

ચીતારાની ખુદ્ધિને થાક ચડે,

ને અદ્ધવચ્ચેથી પીંછી પાછી ફરે છે.

પણ અહાહા ! પીંછીને અનંતકાળની

ક્ષુધાને અંતેજ આલું એકાદ સુંદર ભિશ્રણ મળે છે,

કેમ છોડાય ?

વીર ! તેજસ્વી વીર !

ચિતરવા દે, તારા સ્વરૂપને : ઓ આદર્શ જૈન !

*

*

*

દુનિયા સાંભળજે !

જૈનનું લોહી અદ્ભૂત છે.

સાચા જૈનનું સ્વરૂપ અદ્ભૂત છે :

*

*

*

શક્તિમયાનું મંદિર તે ‘ જૈન ’ છે.

જયશાળી તત્વની ગુફા

તે ‘ જૈન ધર્મ ’ છે.

‘ જૈન ’ નામ ભૂલો,

જૈન ‘ વસ્તુ ’ સમજો,

જીતવાનો જેનો જીવન-મંત્ર તે જૈન.

*

*

*

જૈન એટલે અજેય,

વિજયીનો વિજયી:

સર્વ કાંઈને જીતવાની પ્રકૃતિવાળો.

જ્યને શોધવા ‘ સતત ’ મથનારો

તે સાચો ‘ જૈન ’.

નિર્જીવ સૃષ્ટિની કોઈ સજીવ મૂર્તિ,

સ્વાધીનતાની ભાવનાનો અખંડ પૂજારી,

કર્મયોગનો ઝુંડો ફરકાવનાર

તે સાચો જૈન: આદર્શ જૈન!

*

*

*

‘ જૈનત્વ ’ એટલે ‘ આત્મા ’:

અને આત્માજ ખડુંમૂલી હીરો છે.

જે હીરો સર્વ કાંધને છેદે છે પણ
 કશાથી છેદાતો નથી,
 સર્વ કાંધને જીતે છે પણ
 કશાથી ય જીતાતો નથી;
 એ ચૈતન્ય કહો કે જૈનત્વ
 સર્વ પ્રદેશે જીતનાં ડંકા બજાવે છે.
 ચેતનથી ધબકી રહેલો સાચો જૈન
 સર્વત્ર ચૈતન્યની સરિતા વહાવે છે.
 ચેતન એનું સ્વરૂપ, ને
 ચૈતન્યભરી દ્રષ્ટિ છે જેની તે 'જૈન.'

*

*

*

એ 'જૈન' કોઈ જાતિ-પાતિ નથી.

કે કોઈ ટોળાંનો 'રીઝર્વડ ડ્રેસ' નથી
 પરંતુ 'જૈન' એક સુંદર ધર્મ છે:
 જીવનકળા-સૂચક એ ભાવના છે.

જીવનબાગ ખીલવનારી એ ક્ષણરૂપ ભૂમિકા છે:
 તેથી 'જૈનત્વ' ને ખીલવે તે જૈન,
 આત્મવિકાસ સાધવા મથે તેજ સાચો જૈન.
 એ કોઈ 'અમુક' ટોળાની વ્યક્તિ નહિ
 પણ દિવ્યતાના ગગનચુબી શિખરોપર
 'ચડવા દોડનારી શક્તિ' તે છે જૈન !

*

*

*

‘જૈન’ શબ્દ, સમુહસૂચક નહિં

પણ ભાવસૂચક ‘શક્તિ’ છે.

Life જીવનસૂચક એ ભાવના છે.

આત્મા જેમ જેમ કસાય

તેમ તેમ શક્તિનાં સૂસવાટા છૂટે છે

ને સિદ્ધિઓ વરે છે તે જૈન:

*

*

*

આદર્શ જૈન : એ અમોલો હીરો :

સ્વપ્રકાશ ને શક્તિનું સરોવર છે.

મનુષ્ય એ (આત્મા) હીરાનું ‘ઘર’ છે.

પણ ઠેર ઠેર ઘર એ જેલ બન્યું છે,

જેલને પુનઃ હીરાનું ઘર બનાવે

તેજ આદર્શ જૈન !

અને જે વિધિ (Process)થી બનાવે

તે વિધિ તે જન ધર્મ:

સામાન્ય જનતામાંથી

ઉચ્ચ સંસ્કારવાળા ‘દેવ’ કે વિજેતા

ઘડનાર વિધિ (Process) તેજ જન ધર્મ.

જ્યાં જ્યાં ‘ઘડતર’ ક્રિયા ને ઘડતરકળા

ત્યાં ત્યાં જ વસે છે સાચું જૈનત્વ !
 જ્યાં જ્યાં નિરંતર પ્રગતિ-(Progress)
 ત્યાં ત્યાં જ સાચો જૈન ધર્મ.
 જ્યાં જ્યાં જીવનમાં નિત્ય નવા ઝરણાં વહે
 ત્યાં ત્યાં જ વસે છે ખરું જૈનત્વ :

*

*

*

પૃથ્વી પરનાં સામાન્ય જન કરતાં
 જેનાં બે ખાસ લક્ષણો તરે,
 માત્ર બે માત્રા જૈની વિશેષતા:—
 તે જ્ઞાન અને ક્રિયાની બે પાંખો,
 જેણે ‘ ઉડવા ’ ના માર્ગો સજી છે તે જૈન:
 જ્ઞાન-શક્તિ જેની જાગૃત હોય,
 ને ક્રિયા-શક્તિ સતેજ હોય,
 ‘ આંતર દૃષ્ટિ ’ સાથે સદાય જે
 ‘ વિજય ’ ના માર્ગો આગળ વહતો હોય
 તેજ આદર્શ જૈન ! સાચો વીર :
 એવા જૈનોને ઘડનારી વિધિ (Process)
 તે જૈન ધર્મ.

અને તે વિધિની પ્રમાણિક નોંધ તે જનશાસ્ત્ર:

જીવનકલાનાં શાસ્ત્રો તેજ જૈનશાસ્ત્ર;
 આંતરવિકાસનાં ક્રમસૂચક
 ઇતિહાસનું આલેખન તેજ ધર્મશાસ્ત્ર.
 તે વિધિ, તે પદ્ધતિ-
 બુદ્ધિ અને લાગણીને
 તીવ્ર અને નિર્મળ કરવામાં કુશળ જે પદ્ધતિ
 તેજ ‘ જૈન ધર્મ ’ !

જીવનને દિવ્ય ને કલેશમુક્ત
 કરવામાં સીધી રીતે સહાયક બને તે જૈન ધર્મ.
 Wants જરૂરીયાતો પર
 જય મેળવવાનું શીખવનાર તેજ પરમ જૈન ધર્મ.
 એ વિધિને-મનુષ્યત્વને ઘડનારી
 વિધિને સમજવાની,
 અને એ વિધિને અનુસરવાની
 આતુરતા ને શક્તિ
 જ્યાં જ્યાં ઉછાળા મારે છે તે સર્વનો
 સરવાળો તેજ ગૌરવવંતો જન સંઘ !

*

*

*

જૈનસંઘનું અસ્તિત્વ માત્ર ભાવનામાં હોય,
 સ્વૂળમાં નહિ, ‘ જયપિપાસા’નો મેળો તે જૈનસંઘ !

સમાન ગુણશક્તિઓ ધરાવતાં મનુષ્યો વચ્ચે
 સ્વાભાવિક ઐક્ય તે જૈન સંઘ.
 સરખા પોષાક, સરખા શબ્દો
 સરખા ક્રિયાકાંડ ને સરખી રહેણી કરણી
 કોઈ જૈન સંઘ ‘ રચે ’ નહિ—
 સમાન ‘ વિજીપાસા ’* જ
 રચે છે જૈન સંઘ !

*

/

*

નૂતન માનવસૃષ્ટિ ઘડવાની
 તમન્ના હોય પ્રત્યેક જૈન સઘમાં !
 જીર્ણ ને સડેલી
 રોગીઝ ને નખળી
 સર્વ ચીજોનો નાશ કરી
 જન્માવે તેમાંથી દિવ્ય તેજસ્વી સ્વરૂપ
 તેજ આદર્શ જૈનઃ
 નવો પ્રકાશ ને નવી શક્તિની
 પ્રત્યેક પળે જે શોધ કરે,
 તેજ આદર્શ જૈન !
 ‘ જૈનત્વ ’ જેને વર્યું છે તે ‘ જૈન ’ !

*

*

*

* જયપિપાસા.

‘જૈન’ ને કોઈ જાતિનું બંધન નથી,
 પ્રકૃતિજ જૈન ‘ધર્મી’ કહે છે.
 કો દેશ, પંથ કે જાતિનો
 કોઈપણ જયવંત બહાદુર પુરૂષ તે ‘જૈન’ !

*

*

*

(આત્મ) આઝાદીનો મંત્ર કૂંકનાર
 પ્રત્યેક માનવી છે ‘જૈન’,
 પરતંત્રતાની બેડીઓમાં રમનારો
 પ્રત્યેક ‘પ્રાણી’ છે અજૈન :

*

*

*

એકાન્તમાં યોગ કરનાર

યોગીઓ દુનિયામાં બહુ યે છે:
 પણ સમુદાય વચ્ચે ખેલતા રહી
 ‘સામાયિક’ કરનાર એક જ વીર ‘જૈન’ છે :

*

*

*

ક્ષત્રિય વંશનો એ પુરૂષસિંહ છે :
 શ્રવણની નીચે સાધુતા ટપકે છે :
 મગજમાં ઠંડી છે, હાથમાં ગરમી છે,

ભયંકર યુદ્ધોની વચ્ચે પણ

Cold headed શાંત ચિત્તનો એ સૈનિક છે :

કોઈ ટોળાં કે પંથનો ઘેટો નહિં,

‘વાડાવાડી’ નાં પીંજરનું પંખી નહિં,

એ તો વનરાજ છે ખુદ્ધાં વનોનો !

જેલની દિવાલો તો

‘ઘેટાં’ માટે જ મુખારક હો !

વનરાજને બંધન શા ? વીર્યશાળીને દિવાલો શી ?

સિંહણસુતને તો જન્મથી સ્વતંત્રતા જ

વરેલી હોય !

સ્વાધીનોને જ જીરો શી ?

શ્વેતાંબર, દીગંબર ને સ્થાનં ના લેખલો શા ?

નિર્બળતાનું સંતાન-‘ગુલામી’ માંથી જ

‘વાડાવાડી’ એની બેડીઓ ધડાય છે.

એને તોડવી એ જ ‘જૈન’ નું કાર્ય.

ઉછળતા ચૈતન્યને કંઈ દિવાલો ખાળી શકે ?

તેથી Wall ને તોડી Hall રચવો તેજ તેનું કાર્ય !

*

*

*

જૈનની જીંદગીનું લક્ષ્ય

‘જીતવું’ ‘જીતવું’-વિજીતીશા* છે.

* will to conquer.

લક્ષ્ય સાધના કાળે

ઈચ્છાશક્તિને* સદાય તે ખીલવે છે.

દુનિયાની એક જ એ રાણી છે—

Ruling Power—

Will-to-power.

પ્રબળ ઈચ્છાશક્તિજ

યોદ્ધાનું એક મજબૂત શસ્ત્ર છે.

વિજેતાની એજ સાચી સહચરી છે :

તેથી જૈન પણે પણે ‘ઈચ્છા’ને મજબૂત કરે છે:

દુનિયા એનું એક સંગ્રામસ્થાન છે.

તેની ઈચ્છાશક્તિનું કિડાસ્થાન છે

લડાઈમાં જીતતાં જીતતાં

એક પછી એક ઉચ્ચ ભૂમિકા પ્રાપ્ત કરી

એજ લડાઈનું લક્ષ્યકોણ છે.

*

*

*

હૃદયીને વર્ષોથી નહિ, પણ

‘જય’ નાં પગથીયા પરથી ‘જૈન’ માપે છે.

પહેલા ‘પોતાને’ જીતે છે,

પછી જગત પર દ્રષ્ટિ ફેંકે છે.

* will

જનની પ્રકૃતિમાંથી
 આનંદ, શક્તિ ને પ્રેમમાંથી
 સર્વે 'શાસ્ત્રો' જગતમાં જન્મે છે:
 દુનિયા, યુદ્ધ ને જીતગી
 ત્રણે તેનાં એક સ્વરૂપ છે,
 આનંદધનજી યોગીનાં
 મસ્ત અમીરસ ઝરણાં
 ઝીલનારી એ જ ભૂમિકા છે.
 સંગમદેવનાં ઉપસર્ગો
 સહનારી એજ 'માટી' છે.

*

*

*

જૈનનું 'હું' વ્યક્તિમાં નહિં,
 સમષ્ટિમાં જઈ સમાય છે.
 દુનિયાના સર્વ જીવો
 એનાં પ્રિય આત્મસ્વરૂપો છે !
 જૈન, પહાડના શિખર જેવો છે.
 સપાટીથી ઉંચે વસે, ને
 લૌકિક વ્યવહારથી દૂર 'ઉડે' છે.
 દુનિયા ફેદાઈક વાર

એનાથી ખૂબ જ ભડકે છે:—

કારણ, ભડકવું એ દુનિયાનો સ્વભાવ છે.

અને લૌકિક ધર્મ કરતાં

જૈનને-આદર્શ જૈનને-પ્રતાપી પુરૂષને

Truth ‘લોકોત્તર’ ધર્મમાં વધુ શ્રદ્ધા છે:

*

*

*

જૈન:—

વીરના લોહીમાંથી

ઘડાયેલું એ બદન છે.

શત્રુનાં બાણોને શરમાવનારૂં

એનું અદ્ભુત હૃદય છે:

દુનિયાના ઉંચા, ખાનદાન

વીરતા ને સાધુતાભર્યા

આધ્યાત્મિક જીવનોનો એ સમુદ્ર છે.

‘ડર’ એના ‘અમર્યાદ’ દુર્ગની બહાર પડ્યો કે.

‘સંશય’ એના પગ તળે નિરાંતે સૂતો છે.

આરામ તેના જીવનકોષમાં નથી.

*

*

*

એ સાચો જૈન-આદર્શ જૈન છે

જેના મુખડા પર

ચંદ્રની ઘેરી શીતળતા હોય !

સૂર્યના જેવો તેજસ્વી અગમગાટ હોય !

મરતકની આસપાસ

અળહળતી તેજસ્વી પ્રભા

Halo of light

‘જય’નાં સૂક્ષ્મ કિરણોથી આંજતુ રહે.

મનુષ્યનો બુદ્ધિવાદ થાકીને

એ તેજની આગળ

શિર નમાવી તહેનાતમાં ખડો રહે !

*

*

*

મુખમુદ્રા પર વસેલી ભદ્રિકતા,

તેજનાં કિરણ પ્રસરાવતું

એ મનહર કપોળ,

કાંતિ ને બળથી

થનથનાટ કરતું સુદૃઢ શરીર,

ખીલતું સૌંદર્ય ને જૈનની જીવાની

જેનારને પણ જોમ ધીર.

*

*

*

આંખોમાં વીરતાનું પાણી ઉભરાય,
એકમાં વૈરાગ્ય, બીજીમાં યુદ્ધ—
આત્મયુદ્ધના પડકાર સંભળાય !

*

*

*

પ્રેમાળ ને મોહક આંખો જ

જગતપર શાસન કરે,

આંખના ઇશારે

અગ્નિ પર શાંતિના સિંચન કરે.

ઢોરામાં અમૃત એટલું હોય

કે જગત પી પીધને વધુ તરસ્યું બને !

જીવન જેવા ગુલાબી ગાલો પર

બ્રહ્મચર્યનું નિશાન ફરકે.

શક્તિ, પ્રતિભા ને તેજથી

દુનિયાને લાજીબ કરે.

ભલમનસાઈ ને શુભ ભાવનાની રેખા

પાંપણ પર દહેરીયાં લેયે,

સુશીલતાના ભારથી જૈનનાં ભવાંઓ નમી પડે !

*

*

*

મુખના મૃદુ મરકલે

દુનિયાને ઝૂકતી કરે છે.

દુઃખનો લીસોટોય કરવાની જગ્યા જૈનના
આનંદમસ્ત રહેરા પર ખાલી ન હોય !

*

*

*

જૈન ગંભીર છે, આનંદી છે.

ગંભીરતા ને આનંદના મિશ્રણથી જ
તેનું કલેવર ઘડાયું છે.

ગંભીર ને હસતી ચક્ષુઓમાંથી
મધુરી રતાશનાં શેરડા ફૂટે.

નસનસમાં જીવંત લોહીના ધબકારા થાય.
જીભની મીઠાશે પથર પણ પીગળી જાય.

સૌમ્ય, શાંત ને વીરતાભર્યા

સુવચનો સોંસરા ઉતરી જાય.

સ્વાર્પણની રોશની એના

શ્વાસોર્ધાસમાંથી જ પ્રગટી રહે !

*

*

*

જૈનના જીવનમાં

અડગ ધૈર્ય ને અખંડ શાંતિ છે.
 પુણ્યભાવનાનાં આંદોલનથી
 સકળ ચેતનને પાવનકારી બનાવે છે.
 હેતુભર્યાં નયનોમાંથી
 વિશ્વપ્રેમના વહેણાં વહે,
 મનની પવિત્રતા ને
 સૌમ્ય પ્રકૃતિનું ત્યાંથી દર્શન થાય !

*

*

*

જૈન બોલે થોડું પણ ખૂબ મીઠું,

જાણે અમૃત ઝરે છે, પીછે લઈએ.
 તેની મૃદુ વાણી કઠોરમાં કઠોરને પણ
 ભેદી નાંખે તેવી મર્મભેદક લાગે.
 સૌને ચડાય, ને ચડાવે.
 મધુરાં વચનોથી વિશ્વને વશ કરે.
 વીર્યનો સંગ્રહ એ તેનો ખજાનો છે.
 વીર્યને ફેરવવાનું કયાં,
 એ જૈન જાણે છે:

વીર્ય વિના મનુષ્યત્વ ન થડાય,
મનુષ્યત્વના સાધકનો પહેલો જ એ ધર્મ છે.
સંગ્રામમાં જ વસનારો-જૂજનારો જૈન
વીર્ય વિના સંગ્રામ કેમ જીતે ?

*

*

*

દૂધમદ્દોની મરતી કરી જાણે છે.
છતાં કયાં શાંત રહેવું,
કયાં “ ગમ ખાવી ” તે સમજે છે.
જીવનથી ને જીવરથી -
મોક્ષ, સ્વતંત્રતા, મુક્તિનો એ ચાહક છે.
દિવાલો-પરતંત્રતાનાં પડદાઓને તોડે છે:
સ્વાતંત્ર્યલાવનાને
જન, જીવનની જંખના ખંનાવે છે.
નાડીઓમાં ખસ !
એકજ મુક્તિનું રૂઢિર વહાવે છે.
જાતિ, સમાજ ને રાષ્ટ્રોદ્ધારનાં
કીમિયા તેના ખીરસામાં છે.
મુક્તિ સાધતાં મૃત્યુ આવે તો
મૃત્યુનું ઓસડ મૃત્યુમાં જ શોધે છે.

લાવાને સ્પર્શતા પહેલાં
 આંખને સર્વત્ર અજમાવી દ્યે.
 કર્તવ્યની ઉચ્ચતાથી દુશ્મનને આંજે, ને
 જીવનની પવિત્રતાથી સિદ્ધિઓ સાધે:
 પ્રખ્યાતિને પીઠ દર્શ મહત્તાને પૂજે, ને
 જીવનના છુપા ઝરાઓ
 ચોમેર લકિત ને પ્રીતિ ખેરે છે.

*

*

*

શક્તિ ને સ્વતંત્રતાનું ખૂન
 જૈનમાં ઠેકઠા મારે છે.
 વિજયને વરવા
 તે આત્મશક્તિઓ સ્પુરાવે છે.
 પરાઈ સહાય સ્વીકારવામાં
 આત્માનું અપમાન સમજે છે :

*

*

*

અનેકવિધ અને વિરોધી
 પ્રકૃતિને એક પીંજરામાં જૈન પૂરે છે.
 માનસશાસ્ત્રીઓ પણ
 ગુંગળાય ને ગુંથવાય:-
 “આ તે કઈ માટીનો માણસ ?

ચોદ્ધો કે ચોગી ? ”
 ચોદ્ધો ને ચોગી બન્ને,
 સાધુ ને સેનાપતિ બન્ને !

*

*

*

જૈન ઉંડો છે, અતિ ઉંડો છે.

છીંછરો નથી, કદિ ઉભરાતો નથી :

એનાં અતળ ઉંડાણમાં જ્ઞાન છે,
 શક્તિ ને શાંતિ ભરી છે,

ક્ષમા ને પ્રેમ પડ્યા છે,

ધીરજ ને શૌર્યતા છે.

અચળ શ્રદ્ધા ને નિર્દોષ ભક્તિ છે.

પ્રેમ એનાં ઉંડાણનો ઉચ્ચતમ આનંદ છે.

એનું જ્ઞાન દુનિયાને ચોમેરથી તપાસે છે.

શક્તિ ભૂતકાળનાં સ્વપ્નાંને

વર્તમાનમાં સિદ્ધ કરવા ઉછળે છે,

ને ભવિષ્યનો આકાશી મિનારો ચણે છે.

સાંપ્રદાયિક ટુંકી દૃષ્ટિનાં બદલે

વિશ્વના ઉંડા ભાગમાં દૃષ્ટિ વણેલી છે:

આથીય મીઠો ને મોંઘો

બળનો જૈનમાં અપ્રકટપણે પડ્યો છે.

*

*

*

જૈનનાં પગલાં પડે ત્યાં

કલ્યાણ ! કલ્યાણ પથરાય,

શબ્દો સરે ત્યાં શાંતિ છવાય.

બળબળતા બપોરે પ્રભાતની ઠંડી દહેરો આવે.

જૈનનો સહવાસ

સોને અજબ શાંતિ આવે.

તેના ગુલાબી હાસ્યનાં ફૂલો

જીવનને ચોમેરથી સુગંધિ બનાવે,

તેની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ

જીંદગીમાં રસ ને કલા ભરે !

*

*

*

રમો રોતલ દુનિયાની રડતી સુરત !

ધૂરંડીયા કરી કરીને થાકેલી દુનિયા :

એક વાર શાંત ચિત્તે આવ !

વર્તમાન વિખવાદોથી વિરમી આવ !

કોઈ પવિત્ર પુરૂષ—

આવા તેજસ્વી નરવીરની છાયામાં :

‘જૈન’નો ભેટો થવો એ તારું પરમ સહસાગ્ય છે !

*

*

*

શક્તિ ને સૌરભને।

થનથનાટ કેને ન આકર્ષી શકે ?

જૈન કેને નહિં શાંતિ આપી શકે ?

*

*

*

દ્રોનાં ઐશ્વર્ય પશુ

જૈનની તપશ્ચર્યાને તોડી શકે નહિં,

રંભાના પ્રલોભનો-મેનકાના નાચો

‘ જૈન ’ને નચાવી શકે જ નહિં,

તે સૌંદર્યને સમજી શકે છે;

જૈન સૌંદર્યને મહાણી જાણે છે.

સૌંદર્ય તરવોનો જ એ

અટલ ‘ અભ્યાસી ’ છે.

બહેનના સૌંદર્યને જે પવિત્ર ભાવનાથી જુએ,

એજ પવિત્ર મનોદશાથી

સૃષ્ટિનાં સર્વે તરવને-રૂપને નિહાળે !

પ્રેમ કરી જાણે છે તે ‘ જૈન ’,

પણ મોહને સમજતા જ નથી.

મોહ એ તો છે મનનો મેલ.

પ્રેમ એટલે આત્માની ખુશખો ! મધુરતા !

*

*

*

જૈનના જીવન પાછળ ચોક્કસ 'ધ્યેય' છે,
તેથી એ 'જીવનકળા' ખીલવે છે.
એના સામર્થ્ય પાછળ સિદ્ધાંત છે
તેથી એ મનહર સુગંધિ લાગે છે.
જૈનની ભાવના પાછળ આદર્શ છે,
તેથી એ ભવ્ય ભાસે છે :

શુદ્ધિની વાયુલહરીઓ હરનિશ
જૈનનાં જીવનમાં તેજ-રંગ પૂરે છે.
સિદ્ધાંતની અચળતા

તેના સામર્થ્યને ચોર વધારે છે—
જૈનમાં નિત્ય નૂતન રક્ષિત લાવે છે.
આદર્શની અખંડ પૂજા

તેનામાં કાર્યનું બળ સદાય પ્રેરે છે.

અલકાપુરીનાં કુખેરભંડારો

જૈનની માનસિક સમૃદ્ધિ પાસે તુચ્છ ભાસે છે.

*

*

*

પૃથ્વીનાં ફેરફારોનો એ સાચો સમાલોચક છે.

દરેક સુંદર રસભર્યા પ્રસંગો તેના

જીવનને નવદીક્ષા આપે છે.
 સંધ્યાના રંગમાં જૈન મોહાય નહિ,
 લાગણીનો દોર્યો દોરાય નહિ;
 ઠગારા રંગોને તો તે ' ઠગે ' છે—
 Feelings લાગણીને તે સદા નચાવે છે:
 લાગણી કે ઠગારી માયા
 ' જૈન 'ને કદી નચાવી શકે નહિ.
 કારણ કે વિચારો અને લાગણીઓ
 એ બન્ને જૈનના પાળેલાં કુતરાં જેવી છે.
 લાગણીઓ ઉભી થતાં જ
 આજ્ઞા દઈ જૈન દબાવી શકે છે.

*

*

*

જૈનના દાંપત્યમાં વિલાસની બદખો નથી,
 પવિત્ર પ્રેમની ત્યાં વૃષ્ટિ છે. સ્નેહની એ સૃષ્ટિ છે.
 વિકાર નહિં, રસ ઝરે છે,
 મોહ નહિં, હૃદયના વાતસલ્ય વહે છે.
 વિલાસને જૈન સુખ માને નહિં
 પણ અધોરીઓની ગાઢ નિદ્રા : એજ વિલાસ :
 મીઠી નિંદરમાં તો

અધોરીઓનો ઘાત જ થાય ને !

‘ જૈન ’ સદા જગતો છે. જગતો છે :

* * *

જૈન : બાળવયે પરણવામાં

એ પોતાનો, પત્નિનો ને

વિશ્વનો ‘ આત્મઘાત ’ થતો સમજે :

કારણ, જૈન સમજે છે કે,

બહાદુર પુરુષ બાળલગ્નથી નથી પાકતો,

વિશ્વનો માનવછોડ એથી કરમાય છે,

ઇચ્છાશક્તિનો ઝરો સૂકાય છે,

શક્તિને બદલે જગતમાં નાણુકાઈ પૂજાય છે,

અને એ પાપ છે-મહાપાપ છે !!

* * *

આદર્શ ‘ જૈન ’નાં લક્ષ

બહાદુર પ્રેમાળ પત્ની-વીરાંગના સાથે હોય.

સાહસિક વાણીયો-વહાણીઓ

ગમે ત્યાંથી શોધીને

ગુણવંતી ગુણસુંદરીને જ પરણે.

‘ મનુષ્યત્વ ’ને-મનુષ્યત્વને જ માત્ર

ખીલવનારી ક્ષણરૂપ ભૂમિકા તપાસે.
 કસાયલા બદન ને ભાવનાશાળી
 મજબૂત મનની સ્ત્રીને જ વરે.
 બુદ્ધિનાં ચમકારા કરતી તે સુંદરીને વરે.
 તેની સાથે દિવ્યપ્રેમથી જોડાઈ રહે,
 ક્ષત્રિયોચિત પ્રેમ ધારી શકે, ને
 વ્યાપારિક પ્રેમ--
 બજારપ્રેમ, વ્યવહારીયા મજુરો માટે રાખે !

* * *

રેસ, યૌવન ને શક્તિથી ભરપૂર
 અખંડ રસસમાધિ સેવીને જૈન,
 ચેતનભરી ચાલે સંસારના પ્રયાણ આદરે.
 રસમય સંસારનો પંથ કાપતાં
 પૃથ્વીનાં ખોળે અનુપમ ' સિંહસૂત ' ધરે.
 વર્ષે વર્ષે ' ઘેટાં ' જણનારી સુવાવડો કરવા કરતાં
 બાર વર્ષે એક સિંહને જૈન જન્માવે.
 અશક્ત અણુશલાઓને બદલે આદર્શ જૈન
 અનુપમ બલવંતા પુરૂષને અવતરાવે !

* * *

જૈન દંપતિ-શ્રીપુરુષનાં દેખીતા સૌંદર્ય નીચે
 પુણ્યલાવનાની નિર્મળ ગંગા વહેતી હોય,
 પરસ્પરનાં મિલનથી મધુરતા ચોમેર ઝરતી હોય,
 યૌવનની તેજસ્વી શક્તિઓ જન્મેમાં ફૂટતી હોય,
 ને શક્તિને કાળુમાં લેવાનો અદ્ભુત સંયમ હોય-
 એવા આદર્શ યુગલ

અખંડ તપના અંતે

Will શક્તિ અને 'બુદ્ધિ'નાં સંયોગથી
 તેજસ્વી સંતાનની પ્રાપ્તિ કરી જગતને સમર્પે :
 દુનિયાને દેવાંશી નર મળે !

*

*

*

જૈન યૌવનને પવિત્ર ધર્મ માને.

ધર્મ જેટલી પવિત્રતાથી યૌવનને જાળવે-ખીલવે !
 દોડતાં યૌવનને

સંયમની લગામથી જોતરી વિશેષ દોડાવે,

પણ યૌવનને ઠંડું પડતું જોઈ

સંયમની ખોટી મર્માદામાં મનુષ્યત્વનો
 વિનાશ લાગે.

*

*

*

સંકટો ને મુશ્કેલીઓની હદ

આદર્શ 'જૈન' માટે ન હોય :

મુશ્કેલીઓને હસી જાણે તે સાચો જૈન.

વીર્યનાં ધગધગતા સ્તંભો પાસે

સંકટો શી ખીસાતમાં ?

સંકટ એટલે તો

સંઘરેલા વીર્યને ફેરવવા માટે

કુદરતે બક્ષેલી સુંદર તક,

તેથી જ સંકટને જન રનેહથી સત્કારે છે,

ને પ્રસંગોપાત આમંત્રીને પણ યુદ્ધ કરે છે:

યુદ્ધમાં વિજય મળે તો

જૈન ગુમાનની ખુમારીમાં નાચે નહિં,

પરાજય કે શોકથી,

હતાશ થઈ નિરાશાથી રડે નહિ

જૈન તો પડે ને તુરત ઉભો થાય,

ઉભો થઈ ભાવિ આત્મયુદ્ધની

ભૂમિકા સદાય તે ખેડતો રહે :

પડવું ને ફરી ફરી ઉઠી દોડવું,

એ જૈનની સનાતન લ્હેજત છે.

હર્ષ ને શોક: તેની હથેલીના રમકડાં માત્ર છે.

*

*

*

‘જૈન’ને સ્થૂલ સત્તાની પરવા નથી.

તે વ્યક્તિત્વની જ્વલંત પ્રતિભાજ

અગોચરપણે સર્વત્ર સત્તા સ્વાભાવિક જમાવે છે.

સત્તામાં તે શાણપણ દાખવે છે.

ધનનો આદર્શ સમજે છે.

પ્રકૃતિનાં કોયડા આનંદથી ઉકેલે છે:

ભૂલોનો સ્વીકાર,

એ લોળા દિલનો આરિસો છે :

ક્ષમાની બક્ષીસ

એ ‘વીર’નું સાચું ભૂષણ છે

એના મનની સમૃદ્ધિ મહાન છે.

ચિત્તની શાંતિ અકળ છે, અડોલ છે

આત્માનો અવાજ

સુણવાની તેનામાં શક્તિ સુંદર છે.

લોક massesનો માનસ-ફાટો

એક હોય નહિં, રહે નહિં,

એ તો સિનેમા જેવો કાણે કાણે ફરતો છે.

તેથી લોકોનાં-વ્યવહારના ચક્રમ્ અભિપ્રાય ચર

જીવન જીવનારા મનુષ્યો

જીવન 'જીવતા' નથી;
 પણ જીવનને જેમ તેમ 'ધસડયે' જાય છે.
 આત્માનો પેગામ (Voice of Inner soul)
 એજ જીવન: એજ Noble Life.
 એ વાત 'જૈન' ખરાખર જાણે છે.

*

*

*

જ્ઞાનનાં ચક્ષુથી જૈન

દુનિયાને પ્રકાશમાં દોરે છે.
 આત્માની મધુર પ્રસન્નતામાંથી
 અમૃતધારાઓ છોડી સૌને પીવડાવે છે.
 સર્વ જીવો સંહ એકતા સાધી
 દુનિયાને એકતાની હૂંફ આપે છે.
 ઉત્સાહમાં સદાય દોડતાં રહી
 દુનિયાને દોડતી બનાવે છે :
 ચેતનાનંદના ગતિયાળા-વહેતાં પાણી પીઈ
 સૌને નિરંતર ગતિ ધીરે છે.
 ડરાવવા કરતાં ક્રોધથીય ન ડરવામાં
 જૈનની બહાદુરી લેખાય છે.
 તપશ્ચર્યાથી નિર્મળ થઈ
 નિર્મળતાનો આદર્શ શાંતિથી પઢાવે છે.

બ્રહ્મચર્યનાં તેજસ્વી કિરણો પીધને
 બ્રહ્મનું સ્વરૂપ બતાવે છે.
 સાચો જૈન એ વ્રતને બાંધન ન માનતા
 સ્વતાંત્રતાનું દ્વાર સમજે છે.
 તેને નીરસ તપશ્ચર્યા રૂપ ન લેખી
 નિત્ય તેની ખૂબીઓનાં નવા દર્શન કરે છે.
 પોતાને કપાવીને પણ
 જૈન દયાનો ધ્વજ ફરકાવે છે.
 પ્રેમીમાં અલખ થઈ જઈને
 ત્યાગનો મહા ધર્મ સમજાવે છે.
 મહાકષ્ટે પ્રાપ્ય લક્ષ્મી વેરી
 દાનનું મહાત્મ્ય બતાવે છે.
 દુશ્મનને પણ પ્રેમથી સપ્રેમથી ભેટી
 પોતાની દિવ્ય ભાવનાનું—
 ઉદારદિલનું દર્શન કરાવે છે.
 વિચારો કરી મૂઝદાળ નહિં, પણ
 ‘કાર્ય’ કરી જૈન મુક્તિ મેળવે છે.
 પોતાના નવલોહી હોમીને પણ
 સિદ્ધાંત ખાતર નૂતન સૃષ્ટિ સર્જે છે !

*

*

*

એના પવિત્ર મનના સ્મિત આગળ

શુન્યાયલા કોયડા સ્વતઃ ઉકળે છે

તેના મુંગા શબ્દોમાંથી સર્વત્ર

પ્રેરણા ને પવિત્રતાનાં ફૂવારા ઉડે છે.

વીરતા ને પ્રેમ વગરની

દરેક વસ્તુમાં એ મરેલો છે.

પરમાત્મા ને પ્રભુતા વિનાની

દરેક ચીજમાંથી દેશવટો લીધો છે.

પ્રતિપળે સંસ્કારનાં વહેણા તે

જીવનમાં ચોમેરથી વાળે છે.

સંસ્કારી થઈને વધારે સહિષ્ણુ બને છે:

ને ઉપર ઉપરના છાલાં ફેંકી

દિવ્ય રસમાં નિરંતર જે રમે છે—રમી જાણે છે

તે આદર્શ જૈન !

*

*

*

જેના જ્ઞાનની સાથે સંસ્કૃતિ ખીલતી આવે,

પ્રેમની સાથે નિર્મળતા વહેતી હોય.

દયાની સાથે દૃષ્ટિનાં વિવેક વિકસે,

સંયમની સાથે રસિકતાનો અખંડ ઝરો ફૂટે !

*

*

*

જગતના ઉકરડા વચ્ચે

જૈન પોતાનો અનોખો હરીયાલો બગીચો રચે છે:

ચોમેરના દુર્ગંધી 'હડાપણુ' વચ્ચે

જાંદગીનો નિર્મળ 'ઝરો' વહાવે છે.

જૈન હૃદયથી માને કે—

સ્વર્ગનો સ્વપ્ના હું પોતે જ છું,

દુનિયાની કોઈ સત્તા

કે પરલોકનો કોઈ મહાન દેવ

મને મોક્ષ લાવીને આપી શકે જ નહિં,

મને કોઈ 'તારી' શકે જ નહિં,

મને તારનાર મારો પવિત્ર આત્મા જ છે,

તારનારનું રાજ્ય મહારા પોતાના આત્મામાં જ છે.

આત્મા એજ પરમાત્મા.

પરમાત્મા એટલે દિવ્યતા,

ને દિવ્યતા એટલે હું જ.”

એવી ભવ્ય જેની મનોદશા છે

તે આદર્શ જૈન !

જૈનમાં-આદર્શ જૈનમાં

યુવાનની રસિકવૃત્તિ ને બળ હોય,
 વૃદ્ધોનું શાણપણ ને વિરાગ હોય,
 દીર્ઘદષ્ટ ને વિશાળ અનુભવ હોય,
 બાળકનાં ખીલખીલાટ ને ઉત્સાહ
 તેનામાં બહુ ઉભરાય,
 શરીરમાં વિશેષ તાકાદ ખીલવવાની તાલાવેલી જાગે,
 આત્માને ઠસવાના મનોરથ કૂલતા હોય,
 મૂર્તિમંત ચેતનતા ને પ્રબળ શાંતિના
 જ્યાંથી સજોડે દર્શન થાય.
 યુગ પલટાતાં જે દૃષ્ટિખિંદુઓ બદલી જાણે, ને
 જીવન સાથે બંડ ઉઠાવવામાં 'ફરજ' સમજે !

*

*

*

સમૃદ્ધિથી 'જૈન'ને-ખરીદી શકાય નહિં,

આંજી શકાય નહિં.

ધમકીઓથી ડરાવી શકાય નહિં,

લોભોથી લલચાવી શકાય નહિં,

પ્રયંચથી દાબી શકાય નહિં.

ને ખુશામતથી પણ જીતી શકાય નહિં !

સિદ્ધાંત આગળ જૈન સમૃદ્ધિને લાત મારે,

તેના વીર્ય આગળ ધમકી હાસ્યપાત્ર નિવડે,
 'કચ્છોટાખંધ' આગળ લોભ-લલના થથરે,
 માનપાનનાં કીડાંએને જ ખુશામતથી હણી શકાય.
 'જૈન' તો સદાય સાંચી પર છે:

ખુશામત કરનાર સાંભળતો જાય:-

'ભાઈ ! આપું તુચ્છ શસ્ત્ર
 ક્ષત્રિયને હરાવવા શું સમર્થ છે ?
 ક્ષત્રિય સામે તો તેજવાળી તલવાર ઉગામજે !
 ખુશામત કરતાં તો નિંદા કરે,
 એ જ મને વધુ પસંદ છે : '

*

*

*

પૃથ્વરનાં ખાલી દેહનો પૂજારી જૈન ન હોય.

પરંતુ 'વસ્તુ'ના ગર્ભને તે પ્રેમથી પૂજે છે:

દિવ્યતા ને પ્રભુતાનું પ્રતિબિંબ

પોતાની 'અંદર' તે પ્રતિપળ ઉતારે છે.

પ્રભુનું—દિવ્યતાનું

ખરૂં પ્રતિબિંબ પોતામાં ઉતારવું

એજ જૈનની સાચી પૂજા હોય.

પૃથ્વર સમુ, વજ્રસમુ વીર્ય

કેળવવું, એજ તેની પૂજનાં થાળનું અર્થ.
 એ પૂજનો સાચો આદર્શ સમજ
 પૂજયનો સાચો પૂજારી જે બને તેજ આદર્શ જૈન.

*

*

*

શક્તિમૈયાના સુકાન પાછળ

સાહસ એનાં રૂવેરૂવે છે,
 શૌર્ય જૈનની નસેનસમાં છે.
 શીલ એના અણુંયે અણુમાં,
 ને સેવા એની પ્રબળ ભાવના છે.
 ‘બ્રાહ્મણ કે ક્ષત્રિય,
 વૈશ્ય કે શૂદ્ર, નામ જુદાં છે:
 સૌનું સમાન સ્થાન છે,
 કોઈ ઉંચો-નીચો નથી,
 કોઈ જીવ નાનો મોટો નથી :
 જીવંતીનું લક્ષ્ય મોક્ષ, અને
 એ મોક્ષનો સમાન અધિકાર સૌનો છે,
 એ પ્રભુસ્પર્શિત ‘જૈન આત્મા’ બોલે છે:

*

*

*

નિષ્કળતામાં જૈન ધૂજે નહિ, કંપે નહિ,
 કે સફળતામાં રાચે નહિ.
 આશાના સઠ કદી સંકેતે નહિ, ને
 નિરાશામાં નાવ ડુબાડે નહિ.
 ભૌતિક સુખની લાગણીથી એ સંતુષ્ટ થાય નહિ,
 કે દુઃખનાં આવિર્ભાવથી અકળાય નહિ.

*

*

*

વિષમમાં વિષમ સ્થિતિમાંય

આત્માનો પ્રમાણિક યત્ન જૈન જરૂરી રાખે.

એ કહે છે:—

હું “Warrior મહાન યોદ્ધો છું.
 સર્વને જીતવા નિકળેલો અચળ સૈનિક છું.
 પુરુષાર્થ એજ મારું જીવન-કૃત્ય છે.
 જીતવું એજ મારો પ્રિય સિદ્ધાંત છે.”
 યોદ્ધાને આત્મયુદ્ધ જોઈએજ,
 નહિ તો શક્તિ કટાય છે;
 યુદ્ધથી વિજેતાની શક્તિ કસાય છે:

*

*

*

દ્રઢતા ને શાંતિ

તેના યુદ્ધનાં બે લોખંડી પગો છે:

વિનય ને શૌર્ય

એ તેનાં બે મજબૂત હાથો છે.

બુદ્ધિવાદની અવળચંડી દાસીને

શક્તિવાદ-આત્મવાદ પાસે

જૈન ચાકરી નિત્ય કરાવે છે.

વાણીયાશાહી સમૂહમાં રોજ,

લડાયક ખમીર (Spiritual Strength) ભરે છે:

ખાનદાન યુદ્ધ દ્વારા મનુષ્યોને

મદાનગીભર્યું જીવન જીવતાં જૈન શીખવે છે :

અહિંસા ને યુદ્ધની

ખરી મીમાંસા કરી

જગતને સાચું, ઉચ્ચ દષ્ટિબિંદુ બક્ષે છે :

*

*

*

સિંહના પિંજરામાં પેસી સિંહને જૈન હણે છે,

કાજળની ઠોટડીમાં જઈ

સ્થૂલીલદ્રની જેમ કેશ્યા-વેશ્યાના ઘરમાંથી

શ્વેત મુખે હસતો નિર્દોષ પાછો ફરે છે :

*

*

*

સામાયિક, શ્રવણ, દર્શન ને પૂજન

ઠંડાગાર થવા માટે નથી,

પણ.....જૈન જાણે છે કે:—

સામાયિક ‘ક્રિયા’ માંથી

સમતાની ‘શક્તિ’ મેળવવાની છે :

ક્રોધ પર કાબુ(Brake)મૂકવાની ‘કળા’જાણવાની છે.

સ્વ-પરનાં કલ્યાણની સાચી ખોજ કરવાની છે.

વિદ્યોને આત્મ-વશ કરવાના છે.

આત્મવિકાસ ક્રમશઃ જીવનમાં સાધવાનો છે.

માનસિક ને વાચિક દોષો હટાવવાના છે.

શૂન્યતામાંથી ચૈતન્યતામાં પ્રવેશવાનું છે,

બ્રાતૃભાવની ભાવના કેળવીને

સાત્વિકતાનાં સુંદર દેશે જઈ વસવાનું છે.

તૃષ્ણાના તર્જીયાં તોડવાના છે.

ધૃષ્ટદેવનાં આદર્શો પોતામાં પ્રગટાવવાનાં છે.

આત્મ સ્વાતંત્ર્ય, શોભા ને સામર્થ્ય

Freedom (Liberty of soul)

Grace & Spiritual Power

તેમાંથી ખૂબ સ્ફુરવાનાં છે.

સ્વરાજ્ય-આત્મ સ્વરાજ્યનો
 મહાન આનંદ 'સામાયિક'માંથી હુંટવાનો છે.
 પર્વતો માથે તૂટતા હોય તોપણ
 એકાગ્રતાથી ન ચળતાં-શીખવાનું છે:
 આત્માને ત્રાસ પોકારાવે છતાં
 ક્ષમાના ગુણો અરિઓને દર્શાવવાના છે.
 ગુપ્ત રહેલી-પોઢેલી આત્મશક્તિને
 આત્મબળ-(Soul force)થી જ
 વિકસાવી, મોક્ષના દર્શન કરવાનાં છે.
 આત્મસંશોધનનો સમય તેમાંથી સાધવાનો છે, ને
 સ્વાવલંબનની સિદ્ધિઓ સામાયિકમાંથી સમ-
 જવાની છે:

*

*

*

દર્શન, શ્રવણ ને પૂજનમાંથી પ્રતિપળે
 દિવ્યતા ને ભવ્યતા જ માત્ર પીવાની છે.
 પવિત્ર લહેરોમાં ફરવાનું છે.
 શાંતિના-સૌંદર્યના સામ્રાજ્યમાં પ્રવેશવાનું છે.
 શ્રદ્ધાના જીવનને વ્યવહારમાં ઉતારવાનું છે.
 ને તત્ત્વજ્ઞાનની બારિક પીછાન કરવાની છે.
 દુનિયાનાં હૃદ્ય મોહ ને વિખવાદમાંથી

ચિત્તને ઉપાડી લઇ અંતરાલિમુખ બનવાનું છે.
તપ ને અલિચ્છ

નિયમ ને બાધા, વ્રત કે પરચખાણ

‘સખ્તાઇ’ શીખવા માટે છે :

‘મજબૂત’ બનવા માટે જ યોગ્યતા છે.

સુખશીળીયા, ઠંડા કે કોધી થવા સાડું નહિ....

એ સાચો જૈન ખરાબર સમજે છે.

*

*

*

સ્ખબળની સદાય અનુમોદના ને

નિર્બળનો કોમળતાથી હાથ ઝાલી

ઠેકડા મારતાં શીખવવું,

તેમાં—અને તેમાં ‘જૈન’ પુણ્ય માને છે.

દયા કરી નિરંતર સહાય કરવામાં—

સહાયની સ્થિતિમાં સદાય કોઇને ઝુરતો રાખવામાં

જૈન મહાપાપ લેખે છે :

*

*

*

નિર્બળતાને વિકસાવનારા ઉપદેશકો કે

સિદ્ધાંતો જ ખુદ પાપ છે :

એવું જૈન ખચીત માને છે
 જૈનના જીવન-કૌશલ્યનો સમાજો
 આમ વિવેકભરી દયા—
 ને દયાભરી શૌર્યતામાં શમ્યો છે : શમે છે :

*

*

*

જૈન એકાંતનો ગુલાબી લાલ છે, ને
 સમુદાયના સ્વભાવનો
 એ ચતુર ભોમીયો (Psychologist) છે.
 સૌને જૈન સત્કારે છે. માત્ર ધિક્કારે—
 Meanness of Soul ને, હૃદયની તુચ્છતાને !
 મનુષ્યોની અપ્રમાણિક મનોદશાને !

*

*

*

સામાન્ય જનવૃંદોની
 લાગણી અને બુદ્ધિ-શરીરને
 ધારેલા રંગથી રંગી શકે,
 કપેલા ઘાટમાં ઘડી શકે
 એવો એ સમર્થ પુરૂષ છે:
 એના એક જીવનમાં
 અનેક જીવનનો લાંબો તેજસ્વી ઇતિહાસ હોય.

પ્રહ્લત્વ ને ક્ષત્રિયત્વનો ત્યાં યોગ છે.
જ્ઞાનયોગ ને કર્મયોગનો સંયોગ છે.
રસિકતા ને વિરાગનો જૈનમાં મીઠો મેળ છે.
જડતા ને નિર્બળતા

એની કલ્પનામાં ય નથી.

સંકુચિત દષ્ટિ ને ંહેમો
તેના સ્વપ્ન-પ્રદેશમાંય નથી.

ઉદ્ધાસ ને દુઃખમાં, તડકા કે છાયામાં
સરખો સંયમ જૈન જાળવે છે,
ખોટી મર્યાદા ને

દંભભર્યા નૈતિક (!) સિદ્ધાંતોને
પહેલી તકે એ શાંત ચિત્તે હણે છે.

જગતના Mysticism-ગુપ્તજ્ઞાનના
ભંડારની ચાવીઓ તેના હાથમાં છે.

ગુપ્તદષ્ટા થઈને શુભ હેતુસર
(શુભ હેતુનાં પ્રદર્શન કર્યા વગર પણ)

જૈન દુનિયાને ઘણીવાર ભડકાવે છે.

દુનિયા-આ ગબડતી દુનિયા જોઈ જોઈને
ખડુ ભડકે છે ને સ્તંભે છે :

જાગે છે, ને દોડે છે : તેનામાં પ્રાણ પૂરાય છે :

*

*

*

પાપથી ડરે, પણ

પાખંડ કરતાં પાપને જૈન સાફ ગણે.

ફટી કરતાં ' ઉપયોગીતા* ' ને જ વધાવે છે.

*

*

*

જૈનના ત્યાગમાં રસ ને સૌરભ છે,

આત્મકલ્યાણ ને વિશ્વકલ્યાણનો સુંદર ભેટો છે.

જૈનની શક્તિ સંહાર કાળે નથી;

એ તો અશક્તોને આરામ આપે,

શુભના મંડાણ કરે,

ને અશુભના નાશ કાળે છે.

પેટ ઘસીને ' ગમે તેમ ' જીવવા કરતાં

મૃત્યુને જૈન વહેલું પસંદ કરે છે.

પવિત્રતા ને સ્વતંત્રતા જળવાય તો

મૃત્યુને પણ હર્ષથી નોતરે છે :

જીવે છે જૈન-આદર્શ જૈન

આત્માના પૂર વૈભવથી,

મરે છે પણ જૈન-

આત્માના પૂર વૈભવમાં!

*

*

*

* Utility.

પરિસ્થિતિઓનો વિવેક એ કરી જાણે,
વિવિધ દશાનું સાચું ભાન રાખે.
મુશ્કેલીઓમાંથી 'જય' નું રાજ્ય જૈન શોધે,
ને તુફાની દરિયામાં એકલો તે ઝઝુમે.

*

*

*

દુરેક ચીજ, ભાવ કે ખનાવમાં
નિર્લેપતાથી 'જૈન' મઝા લુટે છે.
અખડધજ ઇમારતો-અંડેરો તોડી
નવી નવી 'બીલ્ડીંગો' બાંધે છે :
જૂનાં ખોખાં ભાંગી
નવી દૃષ્ટિથી, ને નવા પ્રવાહથી
પ્રાણવાન નવો 'આત્મા' સરજે છે :

*

*

*

આંસુ કે નિરાશાના સંદેશા

જૈનના પ્રગતિમાન જીવનમાં નથી.
નિષ્પક્ષપાત દૃષ્ટિ ને નિર્મળ ભાવના,
સાદાઇભરી સંગીનતા ને તીવ્ર કર્તવ્યપ્રિયતા;

પ્રતિક્ષણે તેને ઉંચે લઈ જતાં હોય,
 કુદરતી જીવનની મધુર તાઝગી
 એનામાં પ્રાણ, પ્રેરણા ને પ્રતિભા પૂરે.
 હૃદયનો 'લાવા' અનેક પાખંડોને બાળે,
 મનની 'ઠંડાશ' જ્વાળામુખીને ચ ઠારે ! ઠારે !

*

*

*

અસામાન્ય જીવનલીલા
 એ 'જૈન'નો સોનેરી ઇતિહાસ હોય.
 નીડર સત્ય ને તેની શુદ્ધ ઘોષણાથી,
 વિશ્વજીવનના જળને શુદ્ધ કરવું,
 એ તેની અનંત કર્તવ્ય લીલા હોય.
 નિર્ભીત ને નિખાલસપણે શુદ્ધ સેવા
 એજ તેની માનવતાનું મીઠું ફળ છે.
 'જૈનધર્મ' નાં દરવાજાઓ

દુનિયા-રે ! હરકોઈ જીવ માટે ખુલ્લાં છે :
 'કોઈ આવો ! કોઈ પણ આવે ! સૌને સ્થાન છે :'
 એ તેનો મહાન્ 'ઢંઢેરો' છે.

*

*

*

જૈનની 'કડકાઈ' ઘણીવાર અંધ 'ઘેટાંઓ' ને
ખૂંચે છે.

કારણ ! કારણ સ્પષ્ટ છે કે,
અનિષ્ટ કર્મોની સખ્તમાં સખ્ત
'હાજરી' લેવા જેટલો 'જૈન' સદા જાગૃત છે.

*

*

*

જૈનનું સ્વતંત્ર માનસ ને શક્તિ
જગતમાં અનોખી સંસ્કૃતિ રચે, ને વિકસાવે :
પ્રયોગે પ્રયોગમાંથી પ્રેરણા પામી
પોતાના જીવનને ચોમેરથી પાંગરવા દે.
ભવિષ્યના પથની દિશા નક્કી કરી,
ગમે તેવી મહાન શક્તિઓ સાથે હોડ ખેડે,
લોકદૃષ્ટિના મેલાં કાચ સાફ કરી
સામાજિક ગંદકીનો નિવેડો લાવવા મથે,
ને રાષ્ટ્રજીવનના વાતાવરણમાં
 'મહારા દેશ' નાં ગુંજનથી
શુદ્ધિ, ચૈતન્ય ને જોશ પૂરે :

*

*

*

દુનિયાના પ્રવાહમાં તણાવાને બદલે
દુનિયાને જ જૈન પોતાની તરફ ખેંચે છે.

જગત પર પોતાના ચારિત્ર-તેજથી જ
 (હીનોટીઝમ) ' વશીકરણ ' અજમાવે છે :
 પ્રિય સંસ્કારને પૂજવાની ધૂનમાં
 સામાજિક નિયમોમાં ભાત પાડે છે તે,
 પોતાને ' પ્રમાણિક ' રહીને
 એ ગૌરવથી લોકમતનાં ભૂતડાંને
 ચરણોમાં ચગદે છે :
 દ્વારંગી દુનિયાનું સટીંફિકેટ, તેને મન
 કાગળના ચીંથરાથી વિશેષ મોંઘું નથી.
 સત્ય ને ઉચ્ચ શોખો ખાતર
 સર્વસ્વ છોડતાંય જૈનને દુઃખ થતું નથી.
 મૃત્યુથીય મહાન પ્રસંગોને
 જીવતાં જીવન પચાવવાનું એ શીખે છે,
 ને પોતાના મૃત્યુ પછી પણ
 ' જૈન ' ઇતિહાસને તેજથી અજવાળે છે.

*

*

*

‘ જૈન ’ ના સ્વતંત્ર ને વિમળ વિચારોમાં
 તંદુરસ્તિ યોદ્ધાની ભરપુર તાજગી છે.

ઉંચી સમજશક્તિ,
 લબ્ય સર્વગ્રાહી બુદ્ધિ
 અને સર્વદેશીય સ્વભાવ
 જગતમાં તેને અમર બનાવે છે, યશ અર્પે છે :

*

*

*

વિષના ઉતારમાં જૈન સાકર પાય છે.

બુરા ભાવનાશાસ્ત્રીને પણ એ કળાયા 'ભદ્રો'
 બનાવે છે.

*

*

*

બંધુત્વની કેવળ 'વાતો' નહિ,

પણ બંધુત્વના જોડાણ જૈન આચરે.

મોક્ષનાં નવરા 'તડકા' નહિ,

પરંતુ મોક્ષની સિદ્ધિ સાધે છે તેજ સાચો જૈન :

*

*

*

અસાધારણ તત્ત્વોનો અભ્યાસ તે

જૈનનું સતત ચિંતન હોય.

અસાધારણ કાર્યોનો ભાર

એ તેનું અખંડ 'ધ્યાન' હોય.

જૈનની વિશાળ માનસિક સંપત્તિમાંથી સદાય

ધર્મનો પ્રવાહ સ્વભાવતઃ વહ્યા કરે,
 દુનિયા પર ફરી ફરીને સાક્ષાત
 નીતિની છાપ એ લગાવ્યા કરે.
 કળ્લે તેની માર્ગદિશા ફેરવી શકે નહિ.
 દ્વિધા જીવન જીવવાનો મોહ જૈનને થાય નહિ.

*

*

*

“ શું થશે ” નહિ, પણ

‘ શું કરવાનું છે ’ એ જૈનનું પ્રિય સૂત્ર છે.
 બુદ્ધિપૂર્વક નિશ્ચય કર્યો પછી તેને બુદ્ધ
 બ્રહ્માનો બ્રહ્મા પણ ફેરવી શકે નહિ,
 [વજ્રય તેના બાહુમાંથી નિતરે,
 દુશ્મનના લોહીમાંથી નહિ, નાહ !
 કદયાણુ-ભાવનાથી આક્રમણ કરતાં
 જૈન કદાપી પાછો હઠે નહિ.
 તેમજ શક્તિના શસ્ત્રોથી
 અશક્તોને ત્રાસ તે આપે નહિ.
 ને સશક્તોથી યુદ્ધ છોડી દઈ
 સ્વગૌરવને નિસ્તેજ કરે નહિ.

મનુષ્યોનાં વૃંદોમાં જૈન

પોતાના વ્યક્તિત્વને હારે નહિ; ખૂએ નહિં !

*

*

*

આખી દુનિયા ‘ના’ કહે,—

ને જૈન ‘હા’ કહેતાં થડકાય નહિ,

તેના આત્માનો પવિત્ર પેગામ

સમાજના સડેલા રૂઠ ખંધનોને માને નહિ.

આગળ ‘ધકેલનારી’ દયા વગર

દયામાં જૈન ધર્મ સમજે નહિ,

પોતાની પર ‘આપરેશન’ કરી

પોતાને સુધારનારી—શુદ્ધ કરનારી

કૂરતા વિના—ખીજી કૂરતામાં માને નહિ.

‘હું’ કારમાં તુચ્છતાથી ફરનારની

જૈન દયા ખાય છે, પણ ક્રોધ કરે નહિ.

‘હું’ પામર ‘ના નમાલા અધ્યાત્મને એ

સાચું ‘અધ્યાત્મ’ સમજે નહિ.

કારણ, જૈન સમજે છે કે:—

જીવનને હરનિશ તિરસ્કારનારા

જાતે જ બદબો મારતી ગંદી ગટરો છે.

પામરતાનાં ગીતડાંજ મનુષ્યને પામર બનાવે છે.
 દિવ્યતાનાં લહેરીયાં જ માનવનો દેવ સરજે છે.
 દરેક મનુષ્ય મહાન છે, અતિ મહાન છે:
 મહાનૂ થવા સરખાયલા છે,
 તેથી મહાન હોવાનો ખાનદાન ગર્વ લેતાં
 જૈન કદી શરમાય નહિ, સંકોચાય નહિ.

*

*

*

જૈન સંસારી છતાં

અસંસારી જેવો રહી શકે છે,
 અસંસારી થઈને ય
 સંસારીઓનાં સુંદર તરવો સમજે છે,
 ઝાંઝવાનાં જળ કરતાં
 તૃષા જ જૈનને ંહાલી છે;
 તૃષ્ણાનાં અગૂઠ તળીયા પર
 તૃપ્તિનાં અમૃત વરસાવે છે.
 કેવળ કાગળ ચૂંથનાર પંડિતોને પોયાંરામોને
 કાગળના શબ્દો ‘ખાતાં’ શીખવે છે :
 વિદ્યાના ભારથી કચરાઈ જવાને બદલે

કંચે ઉડવાના તેમાંથી અર્થો ઉકેલાવે છે.
 ચર્ચા કે પાંડિત્યદર્શનને બદલે
 જ્ઞાનને કૂટી કૂટીને જીવનમાં-આચારમાં
 પથાવવામાં જ 'પુરૂષાર્થ' સમજી, સમજાવે છે.
 પુસ્તકોમાંથી જ સદાય જ્ઞાન લેવાને બદલે
 કુદરત ને માનવચહેરામાંથી સુગંધીઓ ખેંચે છે.
 જો જ્ઞાનની ફરફર જીંદગીને તેજ ન આપે
 તો તે જ્ઞાનને 'જ્ઞાનાભાસ' માને છે,
 હિમાલયની શાંત ઠંડી, ને
 સૂર્યની ગરમી-ખેયને સાથે દિલમાં રાખી ફરે છે.
 ગુરસાના અગ્નિને તેને અજ્ઞાનતાની માયાજ
 સમજે છે.

હાસ્યના જળમાં ય ફેરવી જાણે છે :
 આ કળા કે 'વિરલને જ વરે છે !

* * *
 આત્મા વેચનાર, ખુદ પ્રભુને વેચે છે,
 પોતાના અંતરનો દ્રોહ કરનાર માનવ
 કુદરતના શાપને જ જરૂર લાયક છે :
 'જૈન' આ વસ્તુ સારી પેઠે સમજે છે.
 દુનિયાના મહાન ફેરફાર રચવાની તાકાદ

પોતાની માનસસૃષ્ટિમાં નિરખે છે.
 પોતાનું સાચું-ખોટું ભવિષ્ય
 પોતાના 'ખેલ'થી જ રચાતું તે જુએ છે.
 નવી નવી યુક્તિ ને નવી ખૂંટી
 પોતાના વિકાસ માટે નિત્ય તે આગળ ખોડે છે.
 ખીજના દોરેલા લીંટે
 અંધતાથી દોરાવા જૈન સદાય 'ના' ભણે છે !

*

*

*

સ્ત્રમય જોઈને જૈન મૌન પણ સાધે,
 મૌનની મસ્તીમાંથી પ્રકાશમય ભાવિ ઘડે,
 દિલમાં ઉભરાતા આનંદ ને શક્તિ
 તેને મહા પ્રવૃત્તિમાં ધકેલે છે.

પ્રવૃત્તિનું લક્ષ એક જ-

Will to conquer સાધી,

પ્રવૃત્તિમાંથી નિવૃત્તિ લઈ

પરાજયના ઘેરાયલા વાદળમાંથી

'જય'ના સૂર્યને શોધવાનું છે :

'સમ્યક્ત્વ' ને હૃદયમાં સદા સ્થાપી,

અનેકાંત દૃષ્ટિથી-વિશાળ ને ભવ્ય જ્ઞાનથી

વસ્તુનાં ગુણદોષ તપાસવાના છે :
 જ્ઞાનને સર્વ દિશાએથી સર્વ શક્તિ વડે
 વિસ્તૃતતા ને વિશાળતાથી
 જોવું એ જ જૈનનું જીવનકાર્ય છે.

*

*

*

સેનાપતિની ચાલે, જૈન વિજળીના વેગે ધપે છે,
 ચમકારા કરતાં કરતાં પોતાના આદર્શ માટે
 આકાશ પાતાળ એક કરે છે.

કદીક તો ભલભલાનો મદ ઉતારતી
 ગજેન્દ્રની ચાલે એ ચાલે છે:—

જાણે જગતના કંઝાલ કલેશો ને પ્રપંચો
 ભલે પાછળ ભમ્યા કરે, ભસ્યા કરે !

અહ્ભુત નિશ્ચળ શાંતિથી એ ધપે, છતાં
 જગતને કદી તેનામાં આગના સૂસવાટા ભાસે :

વનરાજની કંપાવતી ત્રાડથી
 શિયાળવા જેમ થથરે છે ,

જૈનનાં અપ્રકટ વિજ્ઞાન પાસે

તેમજ શબ્દજ્ઞાની (૧) એ બહુ કંપે છે :

*

*

*

અનંત જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રનો

પોતાને જૈન, ધણી માને છે :

જ્ઞાનના અતળ જળમાં પેસી

દર્શન ચારિત્રને પોતામાં જગાવે છે :

ધર્મના દેખાવ પાછળ

ધૂર્તતા કરવા કરતાં

‘નાસ્તિક’ ગણાવું પ્રતિષ્ઠાભર્યું લેખે છે :

પરાયા દોષો ભૂલી ભૂલીને

પોતાના દોષો તે વીણે છે.

‘જયણા’ના ચરવળાથી-રજેડરણથી

જીવનદોષોને સદાય હાંકે છે.

ચારિત્રથી સ્ફટિક સમા ઉજવળ થઈ

આ જીવન અહિંયા જ સ્વર્ગ ઉતારે છે

*

*

*

કેાઈ જાતનાં અહંતત્ત્વો

જૈનના ઉજળા પ્રતાપને હાંકી શકે નહિ.

સત્યથી ભવ્યતા મળતી હોય

તો જીવતરનો કંઈ તેને મોહ નહિ.

*

*

*

જૈનનું જીવન એક મહા લાંબી-

સતત લડાઈ જેવું છે.

અને તેજ વખતે લડાઈના ઉડતા તણખાંને
શાંત કરનાર હિમઝરણું પણ છે.

*

*

*

શૌર્યના અભાવે

શાંતિના ખુરખા પહેરનારાઓ !

સાંભળો છો ?

કાન ચોકખા કરી જરા સાંભળો !

“ જૈન ” કદીય નમાત્રી શાંતિમાં

માનતો નથી.

સ્મશાની શાંતિ તેને પ્રિય નથી.

ચેતનભરી શાંતિનો એ જગજૂનો આશક છે.

જૈન તો એવી શક્તિભરી શાંતિની ખાણ છે :

શક્તિમૈયાના મંદિરનો

એ અનંતકાળનો ભવ્ય પૂજારી છે :

શક્તિનો એ પૂજારી હરનિશ શક્તિને શોધે છે.

શક્તિને શોધી તેના પર સંયમની બ્રેક મૂકી
અખંડ, વીરોધિત શાંતિ જાળવે છે :
ગુરાની 'કદર' એ કરી જાણે છે, ને
ખૂનીની 'નખજાઈ'ને પણ સમજે છે.
માનવીની મનોદશા, જગતનાં દર્દો ને
દુનિયાના પચરંગી જખમો
જોવાનું જૈનમાં 'જીવતું' હૃદય છે :
એ જખમોને રૂઝાવવા-મલમપટ્ટા કરવા
તે ઉચ્ચ તપશ્ચર્યા કરે છે .

*

*

*

જૈનની સ્વીકૃત ગરીબીમાં સંતોષની છાયા છે.
તેની તવંગરાઈમાં ગરીબોના હિસ્સા છે.
એ રાજા છે 'મન'નો
સત્તાની ગંધ વગરનો;
સેવક છે સૌનો-
ગુલામીખત લખી નહિં દેનારો !
સુખદુઃખમાં તેની સમદષ્ટિ છે.
પુણ્ય-પાપને પારખવાનો વિવેક છે.
તેના આનંદમાં વિલાસની છાયા નથી,

કે ‘અહિં’નો ઝેરી ગર્જારવ નથી.
જૈનમાં તો નિર્મળતાના નીર સદા ઝગકે છે;
ગુલાબી સૌંદર્યનો જીવનખાગ ત્યાં ખીલે છે .

*

*

*

જૈનની ‘અહિંસા’ ‘આદર્શ જૈન’ની અહિંસા-એ
ધગધગતા લોહીવાળા મહાવીરનું
મસ્તાની જીવનસૂત્ર છે.
ભયંકર તોફાનો વચ્ચે પણ સાત્ત્વિકતાના
શિખર પર ચઢી શાંતિથી વિહરતા
શક્તિના ‘થનથનાટ’માં નાચી રહેલા,
તે એ ‘થનથનાટ’ને સમજનાર કોઈ
મહાત્માનો મહાન ધર્મ છે: તે ‘અહિંસા’ ધર્મ છે.

*

*

*

સાત્ત્વિકતાની ચાંદનીના રૂપેરી તેજમાં
અહોનિશ જૈન સ્નાન કરે છે.
નકામી ‘પંચાત’નો કચરો દૂર ફેંકી
‘કાર્યસિદ્ધિ’ પાછળ જ તે પડ્યો રહે છે.

*

*

*

મીઠાવી બજારની ઠગારી ચીજો

મફત પણ જૈન સ્વીકારે નહીં,

આત્મસન્માનમાં નિરંતર મસ્ત રહી

મિથ્યાભિમાનને બાળે છે.

પહેલી ને છેલ્લી સદ્દીનો એ મનુષ્ય છે,

પહેલી ને છેલ્લી પળના વિચારો કરી બાળે છે.

મળેલી સત્તા ને સંપત્તિ જૈન જીરવી શકે છે.

લોક-સમૂહમાં સ્પષ્ટ વ્યક્તિત્વવાળો

સાચો જ એ 'મનુષ્ય' જૈન છે.

*

*

*

જૈનની ભાવનામાં સંગીતની મજા છે.

શબ્દોમાં જીવનનું સર્વ તરે છે.

ચોતારા ને પીંછીની દોસ્તી,

શિષ્ટી ને પથરની મૈત્રી,

એવી જ સંધિ જૈન ને 'દિવ્યતા' વચ્ચે હોય:

અને જીવનને રંગતા રંગતા

દિવ્યતામાં મીઠાવી દેવું એ તેની 'કળા' હોય.

*

*

*

એની ઘોષણા-સુરોમાંથી જ

ઘેરઘેર વીરનરો ને વીરાંગનાઓ પાકે :
નિર્માણ્યતામાંથી પ્રખર શક્તિનાં
મહાન્ બારકસો ઉભા થાય.

*

*

*

ઉપદેશ કરતાં આચારમાંથી જ જૈન

સૌને સુંદર દૃષ્ટાંતો પુરા પાડે :
આપભોગના અખતરાઓથી જ
જગતને ત્યાગનો મહામંત્ર આપે.

*

*

*

દરેક 'ચીજ' ને જૈન નવા રૂપો આપે :
દરેક ભાવનાને તે નવું 'તેજ' અર્પે.
કુદરત સાથે આનંદથી વાતો કરે :
પ્રકૃતિને 'પોતાની' કરી નચાવે.
ચેતનને સાથી બનાવે, ને
પ્રકૃતિને હાથમાં રમાડે તે સાચો જૈન :

*

*

*

જીવનની મીઠાશ ને પ્રાણનો
જૈનમાં વિરલ સંયોગ છે.
એની ચતુરાઈ ને રમણિય છટામાં
આત્માની મહા ઓળખ છે.
વિવેકભરી દયાથી દ્રવે તે જૈન,
ને આત્મરિપુને હણનારો તે સાચો જૈન,
એક હાથમાં મધુર કોમળતા, ને
બીજામાં વીરની તેજસ્વી શૌર્યતા:
ખન્ને ભાવનાનો એ પોષક છે.

*

*

*

જૈનના પ્રેમને બંધન નથી
કાળ કે કોઈ દેશના,
જગત-મેત્રીથી ય પર દૂર દૂર
ઘતર દુનિયામાં ય ખેલે છે-પ્રેમ બાંધે છે.
નિંદકની વાણીથી 'જૈન' નિસ્તેજ થાય નહીં,
પ્રશંસકનાં કૂલોથી દબાઈ જાય નહીં.
એ તો નિંદા ને પ્રશંસા, બેયનાં મૂળ તપાસે છે.
મૂળમાંથી થક જોઈ ભાવી કૃણ વિચારે છે.

એનું ઉછળતું વીર્ય નૂતન ફિલ્મુપ્રી રચે છે.
સડેલી, વિનાશક રૂઢીઓને દૂર ફેંકતા
સમાજમાં ઓર ક્રાન્તિ પણ લાવે છે.

*

*

*

જૈન જડ યંત્ર નથી, જીવતો મનુષ્ય છે,
ચેતનવંતો જાગતો એ પુરૂષ છે:
ધબકતો પ્રાણ ને સંયમ બન્ને સાથે તેનામાં
વસે છે:

ધબકતા પ્રાણને જીવન જેમ જાળવે, ને
સંયમપંથે 'પરિશ્રદ્ધ'ની ગુલામીને
ઓળઘોળ કરી દૂર ફેંકી દે :
પોતાના જીવન માટે જૈન બહુ જ
ઓછાં પરિશ્રદ્ધ ઓછી 'જરૂરીયાત' રાખે છે.

અને પોતાના દરેક કર્તવ્યના
નિર્માળ હેતુ ને નિર્દોષ સાધન તપાસે છે.
જગતને પોતે શું 'સુંદર' આપ્યું ?

એ તેનું સનાતન ગણિત છે,
“ સુંદરતા ”ના જ ખસ દિવ્યતાના જ આંકડા
વધારવા

એ જૈનનું અંનંત જીવન-સંગીત છે.

*

*

*

જીવનમાં જેવી ગર્વિષ્ઠ,
 તેવી જ ગૌરવભરી માનવતા મૃત્યુમાં મ્હાણે છે.
 મૃત્યુની નિરંતર ભીતિમાં જ
 માનવતાનો અભાવો જૈન જીવે છે :
 અહિંસાના નામે એ ભીડતાને ન પોષે,
 આધ્યાત્મિકવૃત્તિનાં નામે કાયરતાને ન ખીલવે:
 સંતોષને નામે કર્તાવ્યની શિથિલતા ન સેવે.
 'વૈરાગી'નાં નામે જૈન આનંદને દેશવટો ન જ દે:

*

*

*

જૈનનાં જીવનની પ્રેરક ગંગા
 અનેકનાં જીવનને ફળદ્રુપ બનાવે,
 સંસારનાં તુચ્છ પ્રપંચો છોડી
 આત્માના મધુર સંગીત ગાવાની ધૂન ચડાવે.
 વિશ્વમાં સાચા ધર્મનો પ્રચાર કરવા
 'જૈન સંસ્કૃતિ'નાં થાણાં ઠેરઠેર જમાવે,
 જૈન-શબ્દથી ન ભડકવાનું કહી
 જૈન-ભાવનાનો વિશાળ અર્થ સૌને સમજાવે.

*

*

*

જૈનની દિવ્ય દુનિયાને છેડા નથી, અંત નથી.
 તેની ભવ્ય ભાવનાને કિનારા નથી.
 શક્તિને તળીયાં નથી,
 સૌનો અંત છે એકમાં—
 કેવળ જયની, વિજયની-સિદ્ધિની પ્રાપ્તિમાં :

*

*

*

જૈનની સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિએ

‘જ્ઞાનયોગ’ એ જ મુક્તિનો જ્વલંત દીપક છે.
 ‘ભક્તિયોગ’ના શિખર પાસે જ
 જ્ઞાનયોગનો તળેટી સૂતી છે.
 તેથી ‘ભક્તિયોગ’ના બારે વિસામા વટાવી
 જ્ઞાનનું પ્રથમ પગથીયું ચડે છે.
 જ્ઞાનયોગનાં બધાં પગથાર ચડ્યાં પછી જ
 સિદ્ધશીલા માટે જંખે છે—સાધવા એ મથે છે :

*

*

*

માનુષી નીતિના કાટલાં

જૈનને મન અધુરાં છે, ઠગારાં છે.

તેથી બીજાના ધોરણ (Standard) પર

પોતાના આનંદને જૈન હરગીજ લટકાવે નહીં.

*

*

*

ઉંચેથી ગરૂડ શી વેધકદૃષ્ટિ ફેંકી

દુનિયાને જૈન તપાસે છે.

બે-સુકાની દુનિયાને ચોમેર ગળડતી જોઈ

ખડખડ હાસ્ય એ છોડે છે.

વિચારોમાં અખંડ આશાવાદ પ્રેરી

અહર્નિશ હૃદયબળ વધારે છે, ખીલવે છે.

આત્મા ને દેહની તંદુરસ્તી માટે એ

બારીકાઈથી ખૂબ કાળજી રાખે છે.

કારણ ! જૈન સમજે છે કે—

મૂડઢાલ શરીર ને આત્મા—

વજ્ર શા આદર્શો પચાવી શકે જ નહીં,

લડાયક શક્તિ ને સ્વરક્ષાની તાકાદ વિના

સાચું spiritual strength આત્મબળ

મનુષ્યમાં આવે જ નહિં, ટકે નહીં. (તેથી)
શરીરને ઠસવું એ પણ એક આત્મધર્મ છે.
આત્માને વસવાના પવિત્ર મંદિર સમા,
શરીરને સાખૂત રાખનાર સાચો આત્માર્થી છે.

*

*

*

દુનિયાના ઠગારા આકષણો

જૈનને પળવાર પણ આંજી શકે નહીં.

કારણ તે સમજે કે-

ખહુ 'નખરાં' તો ખજાડવેશ્યાને જ હોય.

રાજમહેલની 'રાણી' ને-સુંદરીને તો

ચામડી સાથે જ સુંદરતા જડી હોય !

*

*

*

જૈન' વ્યવહાર 'ને ત્યાંસુધી જ માને-સ્વીકારે કે

જ્યાં સુધી આત્માને ખાધક એ ન નીવડે :

સૌ ધર્મોને સમાન પ્રેમથી તે જુએ છે,

અને પોતાના આત્મવિકાસમાં સ્થાયક બને,

એવા ઇષ્ટ, સ્યાદ્રાહ ધર્મને એ પોષે છે :

*

*

*

જૈન 'લખવા ખાતર' લખે નહીં,
 ખોલવા ખાતર ખોલે નહીં,
 જીવનખેલો ખેલતાં જ સહજ કાંઈ લખાઈ જાય.
 ખેલો ખેલતાં જ સ્વાભાવિક ખોલાઈ જાય :
 ખેલની વાચા એ અનુભવનું જ્ઞાન-સત્ત્વ છે.
 અને અર્થહીન વાચામાંથી સરેલા શબ્દો તે
 કૃત્રિમ કલ્પનાનાં કાચા રંગો છે.
 તેથી પંડિતદશાને-વાચાળતાને પાછળ મૂકી
 'શોધકદશા' તે સ્વીકારે છે.
 વિસંવાદી જીવનને ખાળી
 સંવાદી જીવનના તાર ઝણઝણાવે છે.

*

*

*

“ડૂબતાને તારે તેજ સાચો ધર્મ”

એટલું જ માત્ર જૈન શીખે છે.

આત્મ 'સ્વાતંત્ર્ય મંદિર'નાં પાયા નાંખે
 એજ તેનો ઇષ્ટગુરુ છે.

*

*

*

સ્નેહભાવ ને ભાવના હૃદયમાં તુરત ઝીલે છે,
 વ્યવહારિક જીવન કરતાં
 આદર્શમાં તે બહુ મ્હાણે છે, રમે છે:
 દુર્ગુણીની દયા ખાઈ
 સગુણીની નિરંતર પૂજા કરે છે.
 વ્યક્તિ-સ્વાતંત્ર્યમાં ખેલી
 સ્વચ્છંદતા સામે હરનિશ બળવો જગાવે છે.
 'વ્યસન' કે 'સુસ્તી'
 'જૈન' માટે કદીય સર્જાય નહીં.
 એ બંધનો પાળે, નિયમો જાળવે,
 પણ આત્માને બાધક-આત્મતેજને હણનાર
 નિયમોને ફેંકતા તેને વાર લાગે નહિં.

*

*

*

આત્મશ્રદ્ધાના નાવમાં બેસી

નિડરતાથી લાંબી સફરો ખેડે છે.

વિવેકના વાવટા નીચે

પોતાના વ્યક્તિત્વને જૈન જમાવે છે, ચમકાવે છે:

રાગદ્વેષથી દૂર, ને

કર્મરિપુના સંહારક
અરિહંતનો એ સાચો ઉપાસક છે.
ઉપાસ્યને ભેટવા રે ! અરિહંત બનવા,
સર્વે યત્નો એ અજમાવી ચૂકે છે.

*

*

*

અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન
અનંતચારિત્ર, અવ્યાબાધ સુખ,
અક્ષય સ્થિતિ ને અરૂપીપણું,
અગુરુલઘુ અનંત વીર્યના
ધારક 'સિદ્ધ' પ્રતિ-મૂકતાત્મા તરફ
જૈનની દૃષ્ટિ દોડતી છે, સિદ્ધિને પામવા મથે છે :

*

*

*

પંચેન્દ્રિયનો નિગ્રહ કરે, ને
પાંચ મહાવ્રતો—
પ્રાણાતિપાત ને મૃષાવાદ,
અદત્તાહાન ને મૈથુન, અને પરિગ્રહ વિરમણ્યવ્રત
જે મન, વચન, કાયાથી પાળે છે,
પાંચ આચારો શુદ્ધ હિલે આચરે છે,

ને પ્રેમપૂર્વક આચરાવે છે,
તે 'જૈન' નો પ્રિય આચાર્ય છે : ગુરુવર છે.

* * *

‘જૈન’ દયા કરે છે-ખૂબ દયા કરે; પણ

બકરાંને કપાવી-

કસાઇને અભયદાન ન દે ! રે ન જ દે !
પારકાના જોખમે પોતાના અખતરાં ન કરે :
ગરીબોનાં લોહીથી પોતાના બંગલા ન જ ચણે.

* * *

સામાન્ય જનસમુદાય (Masses) નાં ટોળાં

જૈનની કોર્ટમાં-મનોમંદિરમાં

રમતાં મૂછળા કીકલાં, બાળકો જેવાં છે :

એમના-દુનિયાદારીનાં ડહાપણ

Logicનાં તરંગી શિખરો

જૈનની જ્ઞાન તળેટી નીચે ગબડતા હોય.

‘બહાઈ વોશ’ ની કળામાં

જૈનનાં જમે પાસે મોટું મીઠું ૦ છે.

જેવા હોઈએ-તેવાજ દેખાવું,

એજ તેના નિર્મળ હૃદયનું દર્શન છે.
 શ્રાવકનાં ખાર વ્રતોનાં સ્થૂળ દૃષ્ટિએ
 પચ્ચખાણુ લીધા હોવા ન લીધા હોવા!
 પરંતુ “ આંતર અવિચળ પ્રતિજ્ઞાવાન ” હોવાથી
 Instinctively સ્વાભાવિક જ
 જૈન એ વ્રતો શ્વાસની સાથે પાળતો હોય :
 વ્રતોમાં લેશમાત્ર દોષ આવતાં
 તુરત આત્મસાક્ષીએ પ્રાયશ્ચિત્ત પણ કરી લે છે :

* * *

જાણુતાં અજાણુતાં થયેલી,
 ભૂલોની માફી તે માગે છે,
 પણ માફી માગતાં પહેલાં.....
 માફીનું કારણ જાણુવા પ્રયત્ન છે.
 કારણ જાણીને પોતાને ‘ નોટીસ ’ આપે છે:
 પુનઃ ભૂલ ન કરવાની
 સંપૂર્ણ સાવચેતી રાખે છે,
 ને પછી સામાની ક્ષમા અંતરથી યાચે છે.
 લોકોની ખાયલી સહાનુભૂતિ ખાતર—
 ગાંડરોને ગંધાતા વ્યવહારીયાઓને પ્રિય થવા,
 નહીં કરેલા અપરાધની પણ નબળાઈથી

ક્ષમા યાચી પોતાના આત્માનું
 ‘ લાયબલ ’ જૈન હરગીજ નહીં કરે: ન જ કરે !
 આત્મદ્રોહ જૈનની પ્રકૃતિમાં ન હોય !

*

*

*

વૈવલાપણું કે સ્વાર્થીપણું,

તુચ્છતા, અહંકાર કે ખટપટ :
 એ સૌ ડાકિણીઓ જૈનથી દૂર હોય !
 સંસારનાં આ કપટમય પડદા પર પણ
 સરળતાથી શુદ્ધિપૂર્વક રહેવામાં-ફરવામાં,
 જીવનમાં જીંદગીની ખૂબી ‘ જન ’ મ્હાણે છે !
 ‘ જીવનકળા ’ ખીલવવા તપ તપે છે,
 તપીને, અંદરની ને બહારની દુનિયાને
 એકતાન બનાવે છે. મધુર ને દિવ્ય બનાવે છે.
 સદાય આંતરશુદ્ધિ કરી પાત્રતા કેળવે છે,
 પોતાની પાંગરતી શક્તિઓને કેન્દ્રિત કરી,
 ચોક્કસ ધ્યેય તરફ વાળે છે:
 ‘ ધ્યેય ’ ને સાધવા ઉપ તપસ્યા આદરે છે.
 રે ! ફના થવાની ખુમારી સાથે
 ઉત્સાહપૂર્વક મુંગું મંથન એ માંડે છે,
 ને સિદ્ધ કરે છે કે:—

પ્રામાણિક-સાચી સાધનાને કશું ચ અસાધ્ય નથી.

મુક્તિનાં માર્ગોની શોધમાં જ
ખરચાઈ જનારને મુક્તિ સુંદરી વરેલી જ છે,
'જીતવાની ખૂમારી'માં જ મૂક્તિનો વાસ છે.
અને મુક્તિને સાધવાની-મુક્ત થવાની
તાકાદ હરકોઈ 'આદર્શ જૈન'માં ભરેલી છે:
એ સાધકને આદર્શ 'જૈન' નામ આપે,
કે આદર્શ 'વીર' કહો. બન્ને સરખું છે.

*

*

*

યોગી, યોદ્ધો ને પ્રેમી

ત્રણેનો મનહર સંગમ તે જૈન:
એ ત્રણે ધાતુની જવલંત મૂર્તિ તે આદર્શ જૈન.

*

*

*

શાંતિ, શાંતિ:

ઓ પ્રિય જૈન ! સૌમ્ય સ્વરૂપ !
તુજ દર્શને સહુ પાવન થાય:
પતિતતાના પાતાળમાંથી દર્શનાળુ
અબ્યુદયના અમરલોકમાં ઉડે.

*

*

*

જગતના હજારો-લાખો પ્યાલામાંથી,

જૈનનું આવું એકાદ જ મૂલ્યવાન
મીઠું ને તેજીલું મિશ્રણ મળે: મૂર્તિ ઘડાય.

એ આદર્શ જૈન, ઉર્ફે વહેતીયાણુ ઝરણાના નીર
 પ્રજ્ઞના દિલ ડોલાવે, દુનિયાને રંગીલી બનાવે.
 વિશ્વને શુભાખી પલટો આપે,
 સંસ્કારભીની ઉભિઓ, પીનારમાં જગાડે,
 ને જીવનમાં સુધાનું સિંચન કરે:
 લોકો Masses માંથી
 લોકોત્તર પુરૂષ-જૈન.

આવા આદર્શ જૈનો-વીર પુરૂષો
 દુનિયામાં બહુજ ઓછા છે, રે ! દુષ્કાળ છે.

* * *
 જૈનધર્મ એ, બધાને માટે
 વિશ્વના સમસ્ત માનવ સમાજ અને પ્રાણી
 માત્રને માટે,

થાક્યા પાક્યાનો સુંદર વિસામો છે.

Most Glorious

કાર્તિવંત આશ્રયસ્થાન છે.

આદર્શ જૈનો-આવા તેજસ્વી પુરૂષો

પકાવવાની એ મહાન શાળા છે.

જગતના સર્વે ધર્મોનું

એજ સંગમ સ્થાન છે, અંતિમ એજ સાધન છે.

જય હો ! જય હો ! 'જૈન' તારો !

અને એ ભાવી વિશ્વધર્મ-જૈનધર્મનો જય હો !

ૐ

જૈન ભાવના

(આદર્શ જૈન પ્રતિપળે આ ભાવના ભાવે)

ઓ પ્રિય જૈન

મારા નિજસ્વરૂપ:

આનંદમસ્ત યોગી !

સાંભળ ! ઓ મુજ આત્મા, સાંભળ !

દુનિયાની સર્વે સમૃદ્ધિ ને ખજાનો

તું જ છે ! ઓ હસતા ખુલખુલ !

જગત તારૂં-મહારૂં જ સજેલું છે.

વિશ્વ માત્ર મારી જ કલ્પના-વિચાર છે.

મનના વિચારો જ મૂર્તસ્વરૂપ પામે છે;

એ સ્વરૂપ એટલે જ આ દુનિયા.

હું જ દુનિયાનો સરજનહાર છું, હું જ કર્તા છું.

વિશ્વ મારો ખાગ છે, હું તેનો માળી છું.

બાગનો માળી જેવાં ફૂલોની કલમ રોપશે,
 તેવા જ ફૂલોની સુગંધી જગતમાં ફેલાશે.
 જગત માં છે-કેના પર હું ક્રોધ કરું ?
 જગત માં છે-કેની સાથે મૈત્રી ન કરું ?
 જગતના સહુ જીવો ! આહ પ્રિય !
 તમે સૌ મારા આત્મસ્વરૂપો છો.
 એકજ માટીના આપણે પૂતળાં છીએ.
 વસ્તુના નામ માત્ર જૂઠાં છે, પરંતુ વસ્તુ એક છે.

*

*

*

જગતના જીવો ! તમે સહુ મારા પ્રિય
 ભાંડુઓ છો, બધા જ મહારા બંધુઓ છો.
 ભાઈના સુખઃદુખમાં ભાઈના હિસ્સો છે.
 પ્રિય આત્મસ્વરૂપો ! કાં રહજો છો ?
 આ ‘ બહાર ’ની દુનિયામાં ? છી છી....!
 તમે તો દિવ્યતાના ગ્રાહકો ! આલો.
 જગતવ્યવહારના ભારથી, ને બંધનોના બોબથી
 કચરાઈ ગયેલાઓ ! બહાલા ભાઈઓ ! આત્રો.
 આલો ‘ દિવ્યતાની ’ ખોજમાં—

દ્રષ્ટિ બહારથી ખેંચી-‘અંદર’ અવલોકીએ !
 અંદરના દેવમંદિરમાં આવશો તો,
 તમને અંતર્યામિનેા અવશ્ય ભેટો થશે:
 આવશો ?

*

*

*

આહા ! સર્વ સુખ ને શાંતિ અંતઃકરણમાં છે.
 તેથી અંતઃકરણમાં જ ચાલો શોધીએ.
 તુંજ-હુંજ આલ્હાદ, સુખ ને જ્ઞાનનું પુંજ છે.
 જગતમાં કાં શોધે ? એા ભૂલકણા !
 એ ‘મેળવેલી’ વસ્તુ છે-મેળવવાની નહીં, માત્ર
 ‘મેળવેલી’ને પ્રગટાવવા પુરૂષાર્થ મારે કરવાનો છે.
 ઇચ્છાઓમાં ગુરૂત્વાકર્ષણ સમી પ્રબળ શક્તિ છે.
 શુભ ઇચ્છા, શુભકાર્યને હરહંમેશ ખેંચે છે.
 વિચારોમાં મહાશક્તિ છે,
 ને દુનિયાના ઘાટો ‘પોતા’ જેવા જ ઘડે છે.
 વિચારોમાં પુનર્જીવનની સુંદર કળા છે.
 વાતાવરણમાં એ નવનવી ભાત પાડે છે.
 તો પછી જગતને હું શા માટે—
 મારી દિવ્યદ્રષ્ટિ, દિવ્ય વિચાર,

ને દિવ્ય ભાવનાથી ‘દિવ્ય’ ન ઠરે ?
ઓ આત્મસ્વરૂપો ! ચાલો, દિવ્યતાના પંથે.

*

*

*

“ મનુષ્યત્વ ”ની હું દીક્ષા લઉં છું-લીધી છે.

દિવ્યતાના પંથે હું પડું છું.

આત્માની જ્યોતિ જેવા

એ મુક્તિના મનોહર શિખર પર હું ચડું છું.

આશા ને પ્રભુતામય દૃષ્ટિથી, અડગ પગલે,
શ્રદ્ધાભર્યા દિલે હું સિદ્ધિના શોખરે ચડું છું.

પ્રભાતની આશાપ્રેરક તાજગી લઈ

સંધ્યાના ઠગારા રંગોને પીઠ દઈ

હું મુક્તિનાં પર્વત ઉપર ચડું છું :

માર્ગો કઠિણ છે-પણ ધ્યેય સુંદર છે.

કઠિણતાને સુલભ કરવું, એ તો મારો ધર્મ;
વીરધર્મ જ છે ને !

માનવદેહ મોક્ષસાધનાનું ક્ષણરૂપ ખેતર છે.

ઋતુએ ઋતુમાં સત્કાર્યોના મોલ જેટલા

ખેસશે-તેટલી સાધના જીવનમાં ક્ષણશે.

*

*

*

આત્મા-પરમાત્માના દીર્ઘ ચિંતનમાં હું
 'ડુખી' રહી બહારની સકળ ઉપાધિને ઉવેખીશ.
 ત્યારે જ 'કિંચુક'ની મધુરી તૃપ્તિ
 હું પેટ ભરી ભરીને અનુભવીશ.
 અનંતની સાથે સંપૂર્ણ
 'તાદાત્મ્ય' સાધીશ-એક થઇશ 'અહં'ને ભૂલી
 સાક્ષાત્ સ્વયંભૂ-તેજનો પણ તેજ હું થઇશ.
 સ્વયંભૂ તો છું જ-સ્વયંભૂ 'સિદ્ધ' કરીશ.

*

*

*

મારી જીવનલીલા હું સદાય વિસ્તારીશ,
 એ લીલામાંથી બળ ને શાંતિ મેળવીશ.
 દરેક ક્રિયાઓની સાર્થકતા-
 સમજવા રાતદિન હું પ્રયત્ન કરીશ,
 “સ્વીકારવા” પહેલાં સમજવાનું ચાહીશ.
 મારા સ્વસ્વભાવમાં હું મસ્તીથી ‘રમણુ’ કરીશ,
 અને આનંદસ્વરૂપની ભાવના ભાવી
 ‘આનંદ’-પરમાનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયાસ કરીશ.
 મારો આનંદ કેાઇ છીનવી શકે નહીં,

મને 'બીજો કોઈ' આનંદ આપી શકે નહીં,
 હું જ મારા આનંદ-સુખનો સૃષ્ટા છું.
 દરેક ધાર્મિક કૃત્યો હૃદયના ઉમળકાથી કરીશ.
 મારી મુખમુદ્રામાંથી જ દયા ને શાંતિ વહાવીશ.
 યતનાપૂર્વક દરેક વચન બોલીશ,
 સાવચેતીપૂર્વક સ્વતંત્રતાથી દરેક વિચાર હું કરીશ.
 લોકેષણ કે નૈતિક નિર્બંધતા
 મારા સત્ય-કથનને કદાપિ ડારી શકે નહીં.
 પરિશ્રમનો ભાર, મને કચરી શકે નહિં.
 કે ચિત્તનો શાંતિને કોઈ ડહોળી નાંખે નહીં.

*

*

*

હું રાતદિન જ્ઞાનપૂર્વક જાગૃત રહીશ.

*

*

*

હું હસીશ-જગતને ખુબ હસાવીશ.

હસાવી હસાવી સૌને આરામ આપીશ.
 આત્માની પ્રસન્નતા ચિરકાળ ખીલતી રાખી
 એ શીતળતાના આરે સૌને વિશ્રામ આપીશ:

મિત્રની ઇચ્છા ને દુશ્મનની ઇચ્છા,
 બેયને 'મારી' પોતાની સમજ એકતાર થઈશ,
 ને અભેદમાર્ગનો સાચો પ્રવાસી બનીશ.

આત્માનું બહુમૂલું રસાયન લઈ,
 'સત્ય'ની શોધમાં દશે દિશાઓમાં વિચરીશ.
 દરેક વસ્તુ પર પ્રભુતાની સુંદર છાપ મારી
 પ્રભુમય દૃષ્ટિથી હું દોડીશ:
 પ્રતિપળે હું સર્વજ્ઞ-સર્વશક્તિમાનની
 શક્તિ મારામાં ખેંચવાની ભાવના ભાવીશ.
 સર્વજ્ઞ-સર્વશક્તિમાન મારાથી દૂર નથી,
 પણ મારા અંતરમાં જ એ દેવાધિદેવ
 શાંતિથી વિરાજેલો છે:
 આ જ્ઞાન હું ઘુંટીઘુંટીને હૃદયમાં રાખીશ.

*

*

*

હું દરેકના દરેક દોષ સાવ ભૂલું છું.
 મારા જીવન-આદર્શોને જાગતા રાખું છું.
 મારી શાંતિને કોઈ ભરખી શકે નહીં
 એવી શાંતિના સૌને ભાગીદાર બનાવીશ.

આત્મવિકાસનાં રૂપેરી અજવાળાંઓ
 હું સૌનાં પર ઉદારતાથી પાથરીશ.
 પ્રેમભાવનાનાં મીઠાં સરખત સૌને પાઠશ.
 આત્મશુદ્ધિની ત્યાંદનીની ઠંડક સૌને આપીશ,
 ને સૌને સારા આશીર્વાદ દઈશ !

*

*

*

રોગદ્રેષની જાળને દરિયામાં દૂર ફેંકીશ.

અખંડ આશા ને ઉત્સાહનું ભાતું રાખી ફરીશ,
 દરેકમાંથી હું ‘માફ’ દર્શન સદાય શોધીશ,
 ને હું ‘મને’ ખરાખર સાંભળીશ.

એ સાંભળેલા શબ્દો:—

એ મારા સુંદર વિચારોને સમજી હું
 મનુષ્યજાતિ વચ્ચે છૂટથી વહેંચીશ.

હું મારા કર્તવ્ય પર ‘કરડી’ નજર રાખીશ.

હુંજ મારો ન્યાયાધીશ, જયુરી ને

અપીલની છેલ્લી હાઈકોર્ટ છું.

હું જોઉં છું, સાંભળું છું, જે કંઈ વિચારું છું,

બોલું છું, કરું છું, ને જેમ રહું છું,

તે બધું મારા આત્મકલ્યાણ માટે, ને

વિશ્વકલ્યાણની દૃષ્ટિએ જ કરું છું !

ક્યાં છે વિશ્વમાં વિશ્રામ ?

સજીવ ચેતનાત્મક બળપ્રેરક વિશ્રામ ?

ક્યાં છે ? એ અનંતશાંતિની શોધમાં હું ભમું છું.

મારું મન પવિત્ર છે, તો

મારો-તારો-સકળ વિશ્વનો આત્મા ચડે છે:

ચડે છે કે પડે છે-

તે જાણવું એજ જીવંતીનું ' નૂર ' છે.

એ જ સાચું આત્મજ્ઞાન છે:

*

*

*

હું જ'ણું છું, અનંત કાળથી જ'ણું છું.

એ પરમ પુણ્યપ્રકાશને !

આત્મિક પ્રકાશના

સાત્વિક સ્વરૂપને હું નિમંત્રું છું.

ઓ સમ્યક્ જ્ઞાન-પ્રકાશ આવ !

ઓ પ્રેરણાદાયી પ્રકાશ આવ. આવીને ઉજાળ !

એ પ્રકાશ, મુજ પથિકની

મોંઘી મૂડીરૂપે ચિરકાળ મારી સાથે હો !

*

*

*

(હું) શુભદર્શી સદાય Optimist છું.

ને Optimistic ભાવના જ હરનિશ ભાવું છું.

આત્માની છુપી શક્તિઓને દેખું છું.

આત્મબળ ખીલવે એ જ શક્તિને પૂણું છું.

ઉપયોગપૂર્વક શક્તિની ખોજ કરું છું.

શોધીને એ શક્તિઓ સૌને શીતળતા આપીશ,

એ ‘પ્રકાશ’થી સૌને રસ્તો બતાવીશ.

મારી ઉત્કાન્તિ ભવ્ય એકાંતમાં જ છે:

એકાંતમાંજ મારા ‘સૂરો’ મને સંભળાય છે.

Meditation ધ્યાનથી પવિત્ર થઈશ,

ધ્યાનથી જ આત્મસંતોષ મેળવીશ,

ધ્યાનથીજ મને પોતાને ‘હીપ્નોટાઇઝ’ કરીશ.

‘મને કોઈ વસ્તુ અસાધ્ય નથી’

એજ મારા ધ્યાનનો ‘ધ્રુવ’ તારો છે.

સંકલ્પ માત્રથી જ-દૃઢ સંકલ્પથી જ

હું મહાન સમૃદ્ધ થઈ શકું છું.

એ જ્ઞાન મહારામાં હું ભરીશ.

મારા વ્રતોની આગળ વિવેક-જ્ઞાન વહેતું હો !
 મારી દયાની પહેલાં સાચું જ્ઞાન ઝરતું હો !
 મારો ધર્મ સ્વતંત્રતાની પરિસીમા છે.
 તેથી મારી અનંત આંખો,
 અનંત દર્શનના બળે
 સિદ્ધશીલા-મુક્તિ સુંદરીને વરશે,
 વરીને ચિરકાળની શાંતિ પીધા કરશે.

*

*

*

આર્યત્વના ઝળહળતા શિખરનો હું મુક્કટ છું.
 નસેનસમાં દૈવતવાળા
 ઓ માનવ પ્રાણુ ! તું કેટલો અદ્ભુત છે ?
 સ્વભાવે તું દેવ સમો છે-થઈ શકે છે:
 તુંજ મહાન શક્તિ છે,
 હિંચતાનું મનોહર મંદિર તુંજ છે,
 પ્રભુતાની ઉંડી ગુફા છે;
 તુંજ જગતને ચેતના આપી શકે છે.
 તુંજ અજ્ઞાનસાગરમાં દિવાદાંડી સમ ચમકી રહે,
 તુંજ વિશ્વને જીવનનું સાચું ધ્યેય અર્પી શકે.

રે ! તું-તુંજ એ પવિત્ર આત્મા !
 જગતનું સાચું મધ્યખિંદુ છો.
 મધ્યખિંદુથી તું જગતને ચોમેર ફેરવી શકે.
 જગતનો પ્રહ્લા તું જ હોઈ શકે, રે ! હુંજ છું.
 મારા પવિત્ર વિચારો પર
 મારું સંપૂર્ણ સ્વામિત્વ કેળવી
 હું 'મને' શ્રદ્ધાથી ભરીશ-શ્રદ્ધાથી નિહાળીશ.

*

*

*

‘પોતા’માં શ્રદ્ધાળુ આત્માઓ !

બોલો ! જગતને આપ કેવું રૂપ આપશો ?
 જગત આપણા કાર્યોનો જ માત્ર ફોટો છે,
 આપણા વિચારોની જ એ પ્રતિકૃતિ છે.
 બહાલા આત્મસ્વરૂપો ! આવો !
 આપણે સદાય અંતરના ઉડાણમાં શ્રદ્ધાપૂર્વક
 વ્યક્તિગત ભાવના ભાવીએ કે:—

*

*

*

શ્રવેત મંજરી જેવું નિર્મળ,
 વિશુદ્ધ, નિર્દોષ ને પવિત્ર જીવન હું જીવીશ.

જે ઘડી ઠરી જવાનું જગતને મન થાય,
 એવો જીવનનો શીતળ વિશ્રામઘાટ ખાંધીશ.
 ઉકળેલી દુનિયાને મારાથી આરામ મળે,
 એવો હું શીતળ આંખો ખનીશ.
 સત્ય ને આહિંસાથી આત્માને પખાળીશ.
 પ્રેમ ને પ્રભુતાથી વિશ્વ પર શાસન કરીશ.
 જગતના કલ્યાણથી ધૂન પહેલાં
 મારું 'નિઃસ્વાર્થ' કલ્યાણ સમજીશ.
 કારણ ? જ્ઞાન વિનાનો ગુરૂ
 દુનિયાને શાપરૂપ છે: સાધુતા વગરનો સાધુ,
 અને માનવતા વિનાનો માનવી
 જગતને ભારરૂપ છે:

*

*

*

પ્રિય સંસ્કારની વ્યાપક ને

દિલભર હું પૂજા કરીશ.

હું 'મને' પોતાને સંપૂર્ણ વક્ષાદાર રહીશ-કારણ!
 પોતાની વક્ષાદારી એજ મારા જીવનજહાજનો
 ધ્રુવ છે!

મારી ઝુંપડીમાં મને મિઠાશ છે.

બીજાના મહેલો મને નકામા છે.
 અંતરના અણુએ અણુમાં
 અનુકંપા ને હયાદ્રતા હું સંઘરીશ.
 વિચાર, વાણી ને વર્તનથી
 કોઈને મારાથી રજ માત્ર દુઃખ ન હો !
 સંભાળીશ !

*

*

*

સંસારના કર્ણ, રૂદ્રને હું સાંભળું છું.

સ્હાયે જવા હું દોડું છું.....

પણ ' જગત કંગાળ છે-મારી

સ્હાય માટે સહાય પાંગળું છે '

એમ સમજી જગતનું અપમાન હું કેમ કરું ?

સ્હાય કરીશ-પણ તે દોડાવવા માટે,

પાંગળાને વધુ પાંગળા બનાવવા નહીં.

*

*

*

ધર્મ એ મારે માટે છે.

હું ધમને માટે નથી.

મારી ' દિવ્યતા ' પ્રગટાવે તેજ મારો ધર્મ !

દિવ્યતાનો સાક્ષાત્કાર કરાવે એ જ મારો ધર્મ !

પ્રિયમાં પ્રિય વાસનાને ‘વીંધવી’—એ માફ કર્મ !
 શુષ્ક પ્રાર્થના કે પશ્ચાતાપના બખેડા નહીં;
 પરંતુ માનવતા પર દેવત્વના
 ‘સિંહાસન’ રચવા એજ ભારે આદર્શ !
 તુચ્છ વાદવિવાદો મને પસંદ ન હો !
 ભારે તો સિદ્ધાંતોને જીવનમાં ‘પચાવવા’ છે.
 મોક્ષના સાક્ષાત્ દર્શન કરવા છે,
 મોક્ષની શાળિક શ્રીદમો નહીં.
 નિર્વોણનો પ્રકાશમાન પંથ શોધવો છે,
 નિર્વોણના ‘નવરા’ તડાકા નહીં.
 ચકાવા લેતી જગતની માનસિક તુલા
 સ્થિર કરી વિજય હું જરૂર વરીશ,
 ને મૃત્યુ પછી આલોક ને પરલોકમાં
 મીઠી સુખદ યાદગીરીઓ ઉભી કરીશ.

*

*

*

લોહીથી છાતીપર હું લખું છું.....

“ ડરીશ ના કેાઇથી કે કશાથી. ”

આ ક્ષણેજ નિડરતાપૂર્વક કામ કર !

ગમે તે પવિત્ર કાર્યોની પાછળ

કોઈ અદૃશ્ય શક્તિ તારો સ્કાયે ઉભા છે.
 હું વિચારો જેવું વર્તન રાખીશ.
 સ્થળે સ્થળે જ્ઞાનની પરબો બાંધીશ.
 સુજનતાની દિલખુશ દહેરો ચોમેર છોડીશ.

*

*

*

ઝમ્ખૂટ શ્રદ્ધા ને અનંત ધૈર્યથી,
 સહાનુભૂતિ ને વિશાળ દૃષ્ટિથી
 જગત પર હું કદયાણુ પગલાં પાડીશ.
 જીવન અને કાળની પ્રત્યેક
 અવસ્થાને પવિત્ર માની હું પૂજીશ.
 દરેકમાંથી છૂપું સૌંદર્ય બળ શોધીશ.
 મારો પ્રેમ જગતના દોષો પીશે;
 ને દોષો પીતાં, તે જગતને જીતશે !

*

*

*

હું શાંતિ શોધું છું—શાંતિ ક્યાં છે ?

નિર્જીવ શાંતિ નહીં.....

મનુષ્યત્વને હણનારી ‘વિષમય શાંતિ’ નહીં.

ચોગીને છાજતી પરમ શાંતિ જોઈએ,
સૈનિકને છાજતી વિશાળ શાંતિ જોઈએ,
રસમય, લવ્ય ને ‘જીવતી’ શાંતિ જોઈએ !
સદાય ‘યુદ્ધ વચ્ચે’ ઉભા રહેવા છતાંય—
છતી શક્તિએ આત્મા ‘અડોલ’ રહે;
એવી પરમ શાંતિનો હું ચાહક છું, પિપાસુ છું.

*

*

*

હું સાચો મનુષ્ય-જિતેન્દ્રિય બનીશ.

એકાંતના નિર્જન સ્થાનમાં

યૌવનમસ્ત મોહક સુંદરીનું જોબન પણ

મારી હાજરીમાં ખૂબ પવિત્ર રહે !

સંયમ સાધે તે વીર—બળવાન !

સીના મોહબાણથી જે ન વિંધાય તે જ સાચો
પુરુષ !

જિતેન્દ્રિયતાની શક્તિથી હું પાકો ‘વીર’ બનીશ.

*

*

*

સૂંસારની અસરોથી ‘પર’ રહી

અસરોને જ હું ‘મારા’ માંથી જન્માવીશ,

સંસારના મીથ્યા આડંબરો તજીશ, અને
 આત્માને રાતદિન જાગૃત રાખીશ.
 જીવનનાં ગદ પાછળ નીતિની સુંદરલીંટી ફોરોશ.
 મહારા આનંદલયો જીવનને જાળવવા
 લોભ કે ક્રોધ, મોહ ને માયા,
 કપટ ને ઈર્ષ્યાની ડાકિણીઓને દૂર હાંકીશ
 સૌંદર્યના મોહ, કીર્તિના મદ,
 સંસારના લોહચુંબકો, સંશયો ને તૃષ્ણાઓ
 આ બધી મોહજાળો હું તોડીશ.
 સંસારમાં રહીને—
 સંસારીના વેષ સજીને પણ—
 પ્રમોદલવનોમાં નિરંતર વસીને પણ—
 આ મોહજાળો તોડીશ—વિરાગીપણે રહીશ !
 ‘સંસારી સાધુ’ બનીશ—
 ને બતાવીશ કે આનું નામ સાચો ‘વૈરાગ્ય’
 આનું નામ વીરોચિત ‘વૈરાગ્યઃ’
 વૈરાગ્યનો આ પણ એક ઉજ્જવળ ફાંટો છે.
 એવું માનપણે દશોવી વૈરાગ્યનો સાચો આદર્શ
 જનસમાજને પૂરો પાડીશ.
 જળમાં રહેવા છતાં હું

કમળ સમ નિર્લેપ જીવન જીવી જતાવીશ !

*

*

*

એક ડગલું 'આગળ'—

સ્વયં રકૂરિત ત્યાગથી આત્માને ઉજાળીશ.

જે ત્યાગ જગતને શાંતિ આપશે.

સર્વત્ર અદ્ભૂત જીવનની સુવાસ ફેલાવશે.

સ્નેહીઓની નાની “ઘોલકી” (ઝુપડી) છોડી

હું વિશ્વના વિશાળ સ્નેહ ‘સર્કલ’માં પ્રવેશીશ.

સંસારીઓનાં સ્નેહભીના વાતસલ્યો

મને ડગાવે નહીં, ડગાવી શકે નહીં.

પ્રતિપક્ષીના વિષમય તીરે

મારી અનુપમ રમણીયતાને વીંધી શકે નહીં.

મોહમય સંસારના આકષણો,

અને ઓ ! તેના લયંકર વમળો !

પાછા ફરો ! અહિંયાં તમારું કામ નથી.

આ દરીયાવ દીલને સંસાર ખાંધી શકતો નથી.

હૃદયનો પ્રેમ ને વિશ્વકલ્યાણ ભાવના જ

મને આગળ ધકેલશે ! ને-અહાહા !

મારા તરફ જોઈને જગતને ઓર સુધા મળશે !

સાચો 'વૈરાગ્ય' એટલે 'હૃદયનો બદલો'
 સાચો 'ત્યાગ' એટલે 'અંતરપલટો'
 એ ત્યાગભાવના માત્ર વેશ માગતી નથી,
 પરંતુ પલટાયલા દિલનો રંગ યાચે છે:
 એવા રંગભરી કલ્યાણભાવનાનો ખ્યાલો
 ઉભરાઈ જાય, ને
 જ્યાં જ્યાં તેનાં પ્રવાહો વહે...ધસે-
 તેનું નામ 'આગળ' ! એજ 'પ્રગતિ' !
 એજ સાચો ત્યાગ ! હું એવો ત્યાગી બનીશ.

*

*

*

આકર્ષણ ને નિરાકર્ષણથી હું દૂર છું.
 બાદશાહનો બાદશાહ 'હું' પોતેજ છું.
 પ્રભુનો પ્રભુ મારી તહેનાતમાં છે.
 અહો ! હું જ મારી 'સેવા'માં ખડો છું....
 ક્ષણભરની આ ભવ્ય ભાવનાથી,
 હું શક્તિનો ઘોષ પીતો 'મને' જોઉં છું.
 દિવ્યતાની શોધમાં-ભાવનામાં
 પ્રકૃતિઓને ખૂદ દાસત્વ સ્વીકારતી પેળું છું.
 માનવશક્તિની સંપૂર્ણ કલાઓ હું ખીલવું છું.

પ્રસન્નતાની મૂર્તિ થઈ જગતમાં હું ફરે છું.
 માનવીની સનાતન લક્ષ્મી
 ને પ્રભુતાની પરમ ઔષધિરૂપ
 આશા, ઉદય ને ઉચ્ચ ભાવનાનો
 હું જીવનભર પાલક છું—જીવનભર રહીશ.

*

*

*

મારું તેજીવું વીર્ય ઉચ્ચ આનંદોને શોધવા દોડશે,
 ને પરમ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરશે.
 હું અર્થ વગરના વ્યાપારથી પાછો ફરીશ.
 સમતોલવૃત્તિ જાળવવા હું સદાય મથીશ,
 અને આત્મરમણતામાં જ જીવીશ ને મરીશ
 સમાન-શુણી સાથે મૈત્રીભાવના,
 દુઃખી ને અજ્ઞાનજનો તરફ કારુણ્ય-ભાવના,
 ઉચ્ચ જ્ઞાની-શુણી સાથે પ્રમોદભાવના,
 ને હલકાજનો તરફ માધ્યસ્થ-ભાવના ભાવીશ,
 નિરંતર 'સ્વાધ્યાય'માં જવાનો હું મંત્ર જપીશ,
 સઘળા કુવિતકોને તજી 'કાયોત્સર્ગ' કરીશ,
 સર્વે જીવાયોનિને ખમાવીશ, ને
 'અર્નંથદંડ'થી વિરક્તિ લઈશ.

Passive નિષ્ક્રિયતામાંથી નીકળી

Active ક્રિયાકારક 'સામાયક'માં હું પ્રવેશીશ.

અને વિવિધ જંજીરોથી જકડાયેલા આત્માને-
જડતાથી મુક્ત કરીશ.

મૂડઢાળ સ્થિતિમાંથી ચૈતન્યમાં આવીશ,

સ્થિતિચૂસ્તતામાંથી ઢોડતા 'ઝરામાં' વહીશ.

સમર્થ આત્માઓની છાયામાં હું વિકસીશ,

ને સાચું 'પરમેશ્વરત્વ' સાધીશ. પ્રભુ બનીશ !

કુદરતની યોજનામાં મને વિશ્વાસ છે,

મારી આત્મશક્તિમાં મને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા છે.

હું ચક્રવર્તિ છું...હું સર્વસ્વ છું.

વિધિના પૈડાં હું જ ફેંવું છું.

વિઘાતાના રથનો 'હું' જ મહા સારથિ છું,

હું ભકત ને લોકતા છું.

હું પુરૂષ છું, સાચો વીર છું.

પાકો પુરૂષાર્થી છું. મહાવીર છું !

*

*

*

હું પોતાને 'ભાષણ' Auto suggestion દર્ધ

મનોબળ (will to-Power) કેળવીશ.

સૂક્ષ્મ વાસનાઓ !

હટો ! હટોજી ! હું પણ સૂક્ષ્મ આત્મા છું,
સ્થૂળ માનીને રખે ફસાતા, રે ! ઠગાતા !

*

*

*

મારા મૃદુ હૈયામાં અહિંસાનું અમૃત છે,

મારા વજ્રહૈયામાં મારી પોતાની પર
'ઓપરેશન' કરવાની કૂરતા પણ છે.

આ કૂરતા ને ક્રોધમળતા :

મારા 'શત્રુજય' પથના બે ભોમીયા છે !

હું તો છું મહા-વીર પુત્ર !

હું ક્ષત્રિયનો વારસ છું-પણ,

આશાભર્યા જીવોના જીવનસઢને ચીરવા નહીં,
પરંતુ ચીરેલાને સાંધવા માટે જ ક્ષત્રીય છું—
મારો એજ ક્ષત્રિયધર્મ છે.

શત્રુમાંય સદા દિવ્યતા હું દેખું છું.

પાપીને નહીં, પણ 'પાપ'ને હું ધિક્કારું છું.

*

*

*

સાત્વિક-વૃત્તિમાં સદાય જાગતા રહી

તૂચ્છતાને દેખી હું ક્યા ખાઉં છું.

‘અહં’ના દ્વાર બંધ કરી
 દિવ્યજ્ઞાનના દુરબીનથી સૌને હું નિહાળું છું.
 આ દેખાતી અગાધ શાંતિમાંથી—
 Voice of Silence મૌન-દિવ્યધ્વનિ
 હું સદાય સાંભળું છું. સાંભળ્યા કરીશ !

*

*

*

મૃત્યુ ભલે રાખ ફેંકી ઉડાડે,
 પણ સત્યમાર્ગથી હું ચળું નહીં,
 સ્વતંત્રતા એવી ચહું કે
 જ્યાં ભીતિ કે ભ્રમણા નહીં;
 પ્રકાશના પુંજેમાં બસ !
 ‘પ્રકાશ’ થઈ હું મળી જાઉં! વાહ! કેવી મજા !

*

*

*

આત્માની મસ્તાનીઓ હું ખેલીશ,
 ને જગતને એ ખેલમાં નિરંતર નોતરીશ.
 મારા ચહેરા ને તેજસ્વી કાચો પરથીજ
 સુંદર ‘શાઓ’ હું જગતમાં જન્માવીશ,
 કે અનંતા યુગો સુધી

એ રહેરાને સૌ 'લણ્યા' કરે,
તે શાસ્ત્રમાંથી સૌ અમૃત બહુ પીધાં કરે,
ને નવજીવનનું ગાન ગાતા કરે !

*

*

*

જીભ કરતાં આંખથીજ

ઘણાય કામો હું આટોપીશ.
અને સૂતેલાને 'મૌન' સંકેતથી જગાડીશ.
કારણ—અમુક ભૂમિકા પછી
શબ્દો ને ઉપદેશ, એ મારે મન
જંજળ હશે !

ખોટી મોટાઇ, દંભલયાં વિવેક,
ને નકામી ધમાલો ! દૂર હો ! દૂર હો !
જગતનું તમે ખૂબ બગાડ્યું છે,
'Show' બાહ્ય દેખાવ કરવામાં દુર્નિઆએ
ઉંધુ ઘાલીને તમને આડી અવળી વાપરી છે.
તો દૂર હો ! કૃપા કરી, દૂર હો !

*

*

*

જ્ઞાનના ગરવા શિખર પર ઉભા રહી

દુનિયા સાથે હું વાત કરીશ,

શાંતિ ને મધુરતાના એ મંદિરે

દર્શન કરવા મૌન સંકેતથી સૌને બોલાવીશ.

થોડું ખાઈને, ખૂબ પચાવીશ.

અતિજ્ઞાનના અપચા કરતાં—

થોડું ખાઈને માનવતા હું કેળવીશ.

‘મનુષ્યત્વ’નું અપમાન—

એ એકજ વસ્તુ મારાથી સહન નહીં થાય !

*

*

*

આવેશ ને લાગણી મારાં પાળેલાં કુતરાં છે.

સ્વભાવ પર કાળુ

એ તો મારો અનંત ખેલ છે.

‘વ્યવહારપણા’ ના વર્તન કરતાં

આદર્શનું શુભાન—ખાનદાન શુભાન

હું સદાય જાગૃત રાખીશ,

નવો પ્રાણ, નવી શક્તિ, અમૃતલયાં વિચાર,

ને સંતોષલરી જીંદગીના

મધુરા શ્વાસ અહનિશ હું ખેંચીશ:

આત્મા, વ્યક્તિ, સમાજ કે ધર્મ,
 રાષ્ટ્ર ને વિશ્વની પરતંત્રતા
 ફેાડવા હું સર્વસ્વ ત્યાગી છૂટીશ.
 વ્યક્તિસ્વાતંત્ર્ય સાડું હું વિલાસો તજીશ.
 સમાજ-ધર્મ કાળે લગ્ય તપશ્ચર્યા કરીશ.
 રાષ્ટ્ર તે વિશ્વના સુખો માટે
 સ્વર્ગના સુખો હું વિસારીશ !
 બદ્ધને મુક્તિ આપવી એજ મારો ધર્મ છે.
 ધર્મ પાળતાં, જીવનને કુરબાનીથી, આનંદથી,
 દયા, ક્ષમા, પ્રેમ ને સૌજન્યથી અજવાળીશ.
 નિયમિત જડત્વને બદલે
 રસમય ચૈતન્ય હું મ્હાણીશ. ચેતન ! ચેતન !
 મારા જીવનની,
 મારા વિચારોની,
 મારા કાર્યોની—
 આટલી આટલી પવિત્ર ભાવનાઓમાં
 જે જે અપૂર્ણતા હોય,
 તેને ‘પૂર્ણ’ કરવાને લગીરથ તપ હું આદરીશ.
 આત્મા, મારા શરીરમાં નથી, પણ
 મારી ભાવનામાં—મારા હૃદયમાં—

મારી 'વિચારસૃષ્ટિ'માં વિરાજે છે.....

એ જ્ઞાન હું ઘુંટી ઘુંટીને રાખીશ.

ભાવના કે વિચારોને નબળાં કરી

આત્માને હરગીજ હું નહીં અલડાવું !

મારો આત્મા પવિત્ર છે.

વિશ્વના દરેક ભાગો પવિત્ર છે.

મહારી દ્રષ્ટિ પરમ પવિત્ર છે.

હું દિવ્ય છું,

હું મહાન છું,

જગતની ચેતનભરી શાંતિનો-જ્યોતિનો હું
ચાહક છું.

‘વિશ્વનું કલ્યાણ થાય’—

એ મારી પ્રતિપળે જાગૃત ભાવના છે.

ઓ આત્મ સ્વરૂપો ! અહા કેવો આનંદ છે !

*

*

*

મહારા મધુર સ્વરૂપો !

પ્રધારો ! ‘અંદરના’ મંદિરના ઉંડાણમાં—

આપણેજ આપણા દેવ થઈએ:

આપણેજ આપણા શિક્ષા-‘ગુરૂ’ થઈએ,

ને મોક્ષમાર્ગના સાચા ભોમીયા થઈ

સૌ જગતજીવોને તેજસ્વી પ્રકાશ બતાવીએ !

*

*

*

ચાલો ! એ માનવ પ્રભુઓ !

આપણે દિવ્યતાને પાંથે !

ચાલો, સૌ સાથે જ વિચરીયે.

વિવિધ પ્રકૃતિના દેખાતા વિરોધી

સ્વભાવો ને વિરોધી કાર્યો, એ બીજું કાંઈજ નથી.

પણ આપણાં એક બીજનાંજ વાવેલાં ફળો છે.

આપણી સૌની પ્રકૃતિનું કેન્દ્ર એકજ છે,

સૌનું સુકાન એક જ

એકજ-એકજ આત્માના હાથમાં છે.

તે તમે ને હું-આત્મા ! પરમાત્મા !

આજસુધી અફસોસ કરી કરીને પોતાની

પામરતાના ગીતડાં આપણે

ઘણાં ગાયા, ઘણા ગાયા, ગાઈ ગાઈને ભૂલ્યા !

ઘણું ભૂલ્યા !

ભૂલીને પરિણામે

આપણે આપણી ઉછાળા મારતી ભવ્ય

આત્મશક્તિઓને ખોઈ નાંખી, રે ! વિસારી !

*

*

*

પરવા નહિ !

ચાલો ! ભુલ્યા ત્યાંથી ફરી !

જગ્યા ત્યારથી સવાર !

આપણે દિવ્યમાર્ગના મુસાફરો છીએ,
એ ભૂલશે ના !

જગતમાં સૌનું કલ્યાણ થાવ ! એજ
આપણી ભાવના હો !

અને વિશ્વના પેટમાંથી અમી-જળના
ફૂવારાઓ સદાય ઉડતા રહો !

આપણે પ્રેમથી પાન કરીએ !

ૐ ચિદાનંદ ! પરમાનંદ !

ૐ અર્હમ્

અંસીનું ચે....ત....ન

પત્ર

જરૂર વાંચશો.

થોડા સમયમાં

બહાર પડશે !

*

એ ચેતન એટલે શું ?

નવલોહીયા જૈનોનું તાબું,

ને સ્વતંત્ર પત્ર :

જીવનમાં રસ કળા ને ચેતન

રેલાવતું એક તેજસ્વી પત્ર :

દરેક જૈનોનાં ઘર ઘર વંચાવું જોઈએ !

‘ચેતન’ નો સંદેશ

યુવકોનાં હૈયે હૈયે પહોંચવો જોઈએ !

*

વર્તમાન વિખવાદો ને વિષભરી ચર્ચાઓથી

સદાય નિર્લેપ રહી

તદ્દન નવાજ રૂપરંગથી, નવનવા ભાવોથી,

તેજસ્વી વિચારો ને સુંદર પ્રેરણાથી છલકાતું,

સમાજમાં ચોમેર ચેતન-ગંગા રેલાવતું

એ નવિન પત્ર

તમારા પવિત્ર આત્માને આનંદ આપશે !
તમારી હીતરમાં પોઢેલા ચેતનને જગાવશે !
ભાવનાઓનાં રાજ્યમાં લઈજઈ આપને અમીજળ પાશે !

અને તમારો દિવ્ય આત્મા

જેને માટે હરનિશ જાંખે છે : તલપે છે એ પ્યારી મૂક્તિ :
મેક્ષ, કે સ્વાતંત્ર્યની સાચી પ્યાસ તમારામાં જગાવશે !
હવન હવવાની કળા શીખવશે ! ખીલવશે !

‘ચેતન’ તમારો ગુરૂ નહિ પણ હીલોજન દોસ્ત બનશે !

તમારા દિલની અશાંતિને શાંતિનાં પાન કરાવશે !
તમારી ભાવનાઓને પવિત્રતાનો ઓપ આપશે !
અરે !

વર્તમાન જૈનોનાં ઠરી ગયેલાં ચૌવનમાં

‘ચેતન’

ચેતનની ઉખા ઉતારશે !

નવયુગનાં પ્રત્યેક જૈન યુવક અને યુવતિએ,
ચેતનનાં અમૃત પીવાં જોઈએ !

બોલો ! કેટલાં જૈનો આજે ચેતન માટે જાંખી રહ્યાં છે ?
આપનું શુભ નામ નોંધાવશે ?—

લખો:—

“ચેતન” ઓફીસ:
બ્યાવર,

લેખક :
શ્રી બંસીનાં
બીજાં પુસ્તકો :

*

આપ વાંચી લેજો !

*

આદર્શ સાધુ

આદર્શ સાધુ કેવાં
 હોધ શકે તેનું સુરેખ
 ને સુંદર શબ્દચિત્ર :
 કિંમત ચાર આના.

આત્મવીરની

કથાઓ

જૈનોની ૨૪ રસિક
 વાર્તાઓ : કિંમત
 ચાર આના

જૈનોનાં મહાન

રત્નો !

ત્રણ મહાપુરુષોનાં
 તેજસ્વી ચરિત્રો :
 કિંમત એક રૂપીયો :
 પ્રમદ થઇ ચૂક્યાં છે !

સાચો જૈન !

સાચો જૈન તેજ હોય કે
જેના દિલમાં,
ચિત્તમાં, હૈયામાં
અંગે અંગમાં રમી રહી હોય
સારી પેઠે નિર્ભયતા-નિર્ભયતા !
નસે નસમાં
રગે રગમાં
રોમે રોમ
વહેતું હોય—દોડતું હોય
ગરમા ગરમ લોહી
જીતવાની ખૂમારીનું !

હિસાહ ને સાહસથી જે યનગનતો હોય,
ભાવના ને મહત્વાકાંક્ષાની ખાંખી પર ઉડતો હોય
અને

હૃદયમાં ચેતનનાં જ્યેષ્ઠ તણખા ભરી
સ્વાતંત્ર્ય !

એક સ્વાતંત્ર્યનો આતશ જલતો રાખી
જે

વિશ્વમાં વિશાળ દિલે ધોમધોમ
પગલાં પાડતો વિચરતો હોય
તેજ સાચો જૈન :-